

Espoon vapaaehtoistyön toimintamalli kaupunkiympäristöön

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hämeenlinna, Biotalousliiketoiminnan kehittäminen

syksy, 2019

Sari Turkka

Biotalousliiketoiminnan kehittäminen
Hämeenlinna

Tekijä	Sari Turkka	Vuosi 2019
Työn nimi	Espoon vapaaehtoistyön toimintamalli kaupunkiympäristöön	
Työn ohjaajat	Antti Peltola, Ilpo Pölönen	

TIIVISTELMÄ

Tämän toiminnallisen kehittämisprojektin tarkoitus oli kartoittaa Espoon kaupunkiympäristössä tapahtuvan vapaaehtoistyön nykytilanne ja vertailla muiden kaupunkien toimintatapoja. Teoriaosuudessa käsitellään mitä vapaaehtoistyö kaupunkiympäristössä on, mitä motivaatio merkitsee sekä mitä palvelumuotoilu tarkoittaa.

Maailmanlaajuisesti kaupungit ovat kehittäneet toimintamalleja vapaaehtoistyölle kaupunkiympäristön hoidossa. Väkiluvultaan Suomen toiseksi suurimpana ja kestävä elämäntapaa tukevana kaupunkina Espoo haluaa vastata innokkaille, kaupunkiympäristössä toimiville vapaaehtoistyöntekijöille omalla toimintamallillaan.

Projektin lopputuotos on yhteiskehittämällä koostettu Vapaaehtoistyön toimintamalli kaupunkiympäristöön, joka sisältää vapaaehtoistyöntekijöille suunnatun käsikirjan sekä henkilökunnalle tarkoitetun ohjeistuksen.

Vapaaehtoistoiminnan organisointiin ja kehittämiseen panostaminen kannattaa. Selkeällä ohjeistuksella ja vastualueiden selkeyttämällä vapaaehtoistyöntekijä kokee toiminnan merkitykselliseksi ja työ on tuloksellista.

Avainsanat Vapaaehtoistyö, Toimintamalli, Kaupunkiympäristö, Kestävä kehitys, Palvelumuotoilu

Sivut 80 sivua, joista liitteitä 25 sivua

Bioeconomy Business Development (Master's Programme)
Hämeenlinna

Author	Sari Turkka	Year 2019
Subject	The City of Espoo's voluntary work operating model for The Urban Environment	
Supervisors	Antti Peltola, Ilpo Pölönen	

ABSTRACT

The purpose of this active development project was to survey the as is status of Espoo voluntary work in city grounds and to compare it with other cities working procedures. In the theory section it states what the voluntary work in city grounds means, what motivation implies and what does the service-design mean.

Cities worldwide have developed operating models for voluntary work regarding nurture of city grounds. With its own operating model, Espoo, as the second largest city in Finland and the supporter of sustainable way of living want to answer to the devoted voluntary workers in city localities.

The outcome of this project is an operating model for voluntary work in city grounds composed with collaborative development. It includes the guidebook for voluntary workers and the instructions for employees.

It is profitable to invest in organized voluntary work and its development. With clear instructions and clarifying of responsibilities voluntary worker feels the activity as meaningful and the work itself gets more productive.

Keywords Voluntary work, Operating Model, The Urban Environment, Sustainable Development, Service Design

Pages 80 pages including appendices 25 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TYÖN TAVOITTEET	2
3	ESPOON KAUPUNKI JA SEN KEHITTÄMISOHJELMAT	3
3.1	Espoo-tarina	3
3.2	Poikkihallinnolliset kehittämisohjelmat	4
3.2.1	Kestävä Espoo -ohjelma	4
4	VAPAAEHTOISTYÖTÄ KAUPUNGEISSA.....	5
4.1	Lähiympäristöön vaikuttamisen historia.....	5
4.1.1	Talkoot.....	7
4.2	Ekosysteemipalvelujen merkitys vapaaehtoistyössä	8
4.3	Kaupunkien tuki vapaaehtoistoiminnalle	10
4.4	Vapaaehtoistyötä Espoossa	15
4.4.1	Espoon talkoot.....	15
4.4.2	Meidän Puisto.....	17
4.4.3	Kaupunkiviljely.....	18
5	VAPAAEHTOISTYÖN MERKITYS.....	20
5.1	Taloudellinen merkitys.....	20
5.2	Yhteiskunta-aktiivisuus.....	21
5.2.1	Osallistuminen	22
5.2.2	Osallistuva budjetointi.....	23
5.2.3	Motivaatio	24
6	PALVELUMUOTOILU	27
6.1	Asiakkaan ymmärtäminen.....	27
6.2	Palvelumuotoilun työkalut	28
6.3	Yhteiskehittämisen malli	28
6.3.1	Yhteissuunnittelun työpaja.....	30
6.4	Kokeiluista konsepteihin	30
6.5	6Aika	31
6.5.1	Make With Espoo	32
7	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	33
7.1	Toiminnallinen tutkimus	33
8	KEHITTÄMISTYÖN TOTETUTUS.....	35
8.1	Talkoilusta vapaaehtoistyön toimintamalliksi.....	35
8.1.1	Projektin suunnittelu	36
8.1.2	Verkoston kokoaminen	37
8.2	Yhteiskehittämisen mallin hyödyntäminen	37
8.2.1	Työpajan suunnittelu.....	37

8.2.2	Työpajan toteutus	38
8.2.3	Työpajan tulokset	39
8.3	Vapaaehtoistyön käsikirjan koostaminen	40
8.3.1	Käsikirjan suunnittelu	41
8.3.2	Ohjeistuksen laatiminen.....	42
9	POHDINTA.....	43
	LÄHTEET	45

Liitteet

Liite 1	Esimerkkejä puistotoiminnan vapaaehtoistyön logoista
Liite 2	Espoossa vuonna 2018 järjestettyjen talkootapahtumien vuosikello
Liite 3	Vapaaehtoistyön toimintamallin arvontuotto
Liite 4	Projektisuunnitelma
Liite 5	Vapaaehtoistyönkoordinaattorin sidosryhmä
Liite 6	Projektiryhmän kokoonpano
Liite 7	Kutsu Vapaaehtoistyön uudet toimintamallit -työpajaan
Liite 8	Vapaaehtoistoiminnan työpajaan kehitetty pelillinen työkalu
Liite 9	Vapaaehtoistyön kokeilut vuonna 2019
Liite 10	Viherkunnossapidon Vapaaehtoistyötä kaupunkiympäristössä -työpajan tulokset
Liite 11	Vapaaehtoistyö kaupunkiympäristössä: Ohjeet työntekijöille
Liite 12	Vapaaehtoistyö kaupunkiympäristössä: Vapaaehtoisen käsikirja

1 JOHDANTO

Vapaaehtoistyö on maailmanlaajuinen ilmiö. Vapaaehtoisten työpanos on tuo rahallista ja ajallista säästöä toiminnan kohteelle. Vapaaehtoisuus on kuitenkin aina kaksisuuntaista eli se hyödyttää niin tekijää kuin työkohdetta. Vapaaehtoistyön merkitystä ja motivaatiota tukee vapaaehtoisen tehtävä ja työn mielekkyys.

Vapaaehtoistyön tekeminen lisää ihmisten välisiä kohtaamisia ja edistää hyvinvointia. Verkostoituminen ja erilaisten taitojen yhdistäminen on tärkeää tulevaisuuden työn kannalta ja tekee vapaaehtoistyöstä entistä merkityksellisempää. Vapaaehtoistyön tukeminen vahvistaa kansalaisten mahdollisuutta osallistua yhteiskunnan asioihin.

Maailmanlaajuisesti kaupungit ovat kehittäneet toimintamalleja vapaaehtoistyölle kaupunkiympäristön hoidossa. Helsinki otti oman toimintamallinsa käyttöön vuonna 2011. Väkiluvultaan Suomen toiseksi suurimpana ja kestävä elämäntapaa edistävänä kaupunkina Espoo haluaa vastata innokkaille, kaupunkiympäristössä toimiville vapaaehtoistyöntekijöille omalla toimintamallillaan.

Toiminnallisena kehittämisprojektina toteutettavan työn tarkoituksena on kartoittaa Espoon kaupunkiympäristössä tapahtuvan vapaaehtoistyön nykytilanne ja vertailla muiden kaupunkien toimintatapoja. Teoriaosuudessa käsitellään vapaaehtoistyötä ja motivaatioteorioita sekä palvelumuotoilua työkaluna.

Tässä tutkimuksessa vapaaehtoistyöllä kaupunkiympäristössä tarkoitetaan kaupungin maaomistuksessa olevalla viher- tai katualueella suoritettua, vapaaehtoista ympäristönhoitotyötä. Työt vaihtelevat kertaluonteisista talkoista ympärivuotisiin hoitotöihin. Kiinnostus vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen heräsi tutkijan toimiessa Espoon kaupungin talkookoordinaattorina vuoden 2018 aikana.

Kehittämisprojektin tavoitteena on yhtenäistää toimintatapoja ja selkeyttää vapaaehtoistyön tekemistä. Vapaaehtoistyöhön toivotaan toimintamallia, joka motivoisi vapaaehtoistyön tekijöitä ja Espoon kaupungin henkilökuntaa toimimaan yhdessä ja lisäksi vapaaehtoistoita kaupunkiympäristössä.

2 TYÖN TAVOITTEET

Tässä työssä keskitytään Espoon kaupunkiympäristössä tehtävän vapaaehtoistyön kehittämiseen ja yleisen toimintaohjeistuksen laatimiseen. Niin vapaaehtoisten, kuin palkallisten työntekijöiden motivoiminen on tärkeää, jotta vapaaehtoistoiminta lisääntyy ja koetaan merkitykselliseksi.

Kirjallisuuskartoituksen ja muiden kaupunkien toimintamalleihin tutustumisen kautta haetaan kaupungin työntekijöille ja kaupunkiympäristössä työskenteleville vapaaehtoistyöntekijöille toimintaohjetta, joka vastaa seuraaviin tutkimuskysymyksiin

- Miten Espoossa toimitaan kaupunkiympäristössä toimivien vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa?
- Minkälaista yhteistyötä asukkaat, yritykset ja yhteisöt toivovat kaupungilta?
- Miten voimme vastata toiveisiin?

Henkilökunnan ohjeistuksella tavoitellaan yhtenäisiä toimintatapoja sekä toiminnan ketteryyttä. Vapaaehtoistyöntekijöille laadittavalla käsikirjalla halutaan korostaa kaupungin arvostusta vapaaehtoistyöntekijöihin, selkeyttää prosessia ja käytänteitä sekä kertoa eri toimintamahdollisuuksista.

Kaupungin henkilökunnan ohjeistuksessa halutaan painottaa vapaaehtoistyön merkitystä. Jokainen yksikkö päättää jatkossakin itse, miten paljon he tekevät yhteistyötä vapaaehtoisten kanssa. Ohjeistuksen myötä prosessin ymmärrettävyys lisääntyy ja vapaaehtoisia on helpompi ottaa mukaan huolehtimaan kaupunkiympäristöstä.

Vapaaehtoistyötä voidaan tehdä usealla eri alalla. Tässä tutkimuksessa käsitellään vain kaupunkiympäristössä tapahtuvaa vapaaehtoistyötä, ei esimerkiksi ihmisiin kohdistuvaa hoivatyötä. Kaupunkiympäristöllä tarkoitetaan Espoon kaupungin hallinnoimia viher- ja katualueita.

3 ESPOON KAUPUNKI JA SEN KEHITTÄMISOHJELMAT

Työn toimeksiantaja on Espoon kaupungin Kestävä Espoo -ohjelma. Kaupungilla on neljä poikkihallinnollista kehitysohjelmaa, jotka pyrkivät vastaamaan strategian haasteisiin. Vapaaehtoistoimijoiden ja talkootyön tukeminen vastaa Espoo-tarinan toteutumiseen käytännössä ja tukee kaupungin arvomaailmaa.

3.1 Espoo-tarina

Niin yrityksen kuin kaupunginkin toimintaa ohjaavat sen perusarvot. Ne ovat osa identiteettiä ja avain menestykseen. Arvot voivat tulla yrityksen sisältä osana visiota sekä ulkopuolelta osana uskomuksia, tunteita, moraalikäsitystä ja julkista mielipidettä. Näkyvä toiminta ilmentää arvojen olemassaoloa. (Švagždienė, 2017)

Espoon strategia julkaistaan ja päivitetään valtuustokausittain. Voimassa oleva Espoo-strategia eli tarina on hyväksytty valtuustokaudelle 2017-2021 valtuustossa 11.9.2017. Espoon visiona on olla verkostomainen viiden kaupunkikeskuksen edelläkävijäkaupunki, jossa kaikkien kaupunkilaisten on hyvä asua, oppia, tehdä työtä, yrittää ja vaikuttaa. (Espoon kaupunki, 2017a)

Espoo on kasvanut nopeasti alkuaajoistaan vuodesta 1458, jolloin Espoon seurakunta erosi Kirkkonummen seurakunnasta. Espoossa on ollut alusta asti useampi keskus, vaikka hallinnollinen keskus sijoittuikin Espoon keskukseen. Kaupunki Espoosta tuli vasta vuonna 1972. (Espoon kaupunki, 2017b, s. 1)

Tällä hetkellä kaksikielisessä Espoossa asuu 280 000 asukasta. Luonnonläheinen kaupunki tarjoaa kattavia palveluja monikulttuurisille kaupunkilaisille. Asukkaiden arvostama luonto on lähellä ja sitä pyritään hoitamaan kestävästi ja monimuotoisuutta vaalien. (Espoon kaupunki, 2017b, s. 1-3) Euroopan kestävimmäksi kaupungiksi julistettu Espoo haluaa myös jatkossa pysyä kestävimpanä kaupunkina. (Espoon kaupunki, 2017c)

Espoon kaupunki haluaa toimia asukas- ja asiakaslähtöisesti. Tällä tarkoitetaan, että palveluja kehitetään kaupunkilaista kuunnellen ja mahdollisuuksien mukaan yhdessä tehden. (Espoon kaupunki, 2017a) Kaupunki kehittää itseään sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästi. Espoo on vastuunsa tunteva edelläkävijä ja tukee kokeilevaa ilmapiiriä sekä hyödyntää tutkimustietoa ja kansanvälistä kokemusta. (Espoon kaupunki, 2017a)

Kaupunki toimii avoimesti ja inhimillisesti suvaitsevasti. Kaupungissa vaalitaan tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta sekä yhdenvertaisuutta. Nämä

arvot ovat Espoon kaupungilla kaiken tekemisen lähtökohta. (Espoon kaupunki, 2017a)

3.2 Poikkihallinnolliset kehittämisohjelmat

Espoo-tarina antaa pohjan kaupungin kehittämiselle. Poikkihallinnolliset kehittämisohjelmat pyrkivät vastaamaan strategian haasteisiin ja toteuttamaan Espoo-tarinaa käytännössä. Kuluvalle valtuustokaudella (2017-2021) Espoossa toteutetaan neljää poikkihallinnollista ohjelmaa; Kestävä Espoo, Hyvinvoiva Espoo, Osallistava Espoo, sekä Innostava, elinvoimainen Espoo -ohjelmia. (Espoon kaupunki, 2017a)

3.2.1 Kestävä Espoo -ohjelma

Kestävä Espoo -kehittämisohjelma toimi tämän projektin omistajatahona. Vapaaehtoistyön toimintamallin kehittäminen edistää ohjelman hyötytavoitteiden saavuttamista. Vapaaehtoistyön tekeminen sekä kaupunkiympäristön hoitaminen tukevat kaupunkilaisten, yritysten ja yhteisöjen kestävää elämäntapaa.

Kestävä Espoo -kehittämisohjelmalla pyritään ensisijaisesti vastaamaan kaupungin 'Hiilineutraali Espoo 2030' -tavoitteen saavuttamiseen. Ohjelman kautta halutaan edistää päästöttömän kaukolämmön ja älykkäiden energiaratkaisujen kehittämistä yhteistyössä Fortumin kanssa, kehittää joukkoliikenteeseen tukeutuvia uusia käyttäjälähtöisiä liikennepalveluja sekä luoda toimintamalleja lähiympäristöön vaikuttamisen ja osallistamisen vahvistamiseksi. Kuluvan valtuustokauden 2017-2021 hyötytavoitteet ovat:

1. Rakennamme ja kehitämme Espoota älykkäillä ratkaisuilla
2. Espoolaisten liikkuminen sujuvoituu ja monipuolistuu
3. Päästötön energian tuotanto ja älykkäät energiaratkaisut
4. Espolaiset toimivat vastuullisesti
5. Lähiympäristön luontohyödyt ja virkistätymismahdollisuudet kasvavat

Kaupunkiympäristössä tapahtuvan vapaaehtoistyön toimintamallin kehittäminen kaupunkiorganisaatiolle vastaa hyötytavoitteiden 4. ja 5. toteuttamiseen.

4 VAPAAEHTOISTYÖTÄ KAUPUNGEISSA

Kansalaisyhteiskunta on ollut olemassa aina siellä, missä on ihmisten yhteisöjä. Suomessa 1800-luvun lopulla koettiin suuri kulttuurinen, yhteiskunnallinen ja uskonnollinen murros. Järjestäytyneet ihmisjoukot ja erilaiset kansanliikkeet synnyttivät nykyäänkin vallitsevan kansalaisyhteiskunnan. Järjestöt kiinnittivät huomioita sosiaalisiin epäkohtiin, jonka kautta syntyivät hyvinvointivaltion juuret. Poliittisten liikkeiden myötä suomalaiset oppivat osallistumaan sekä kunnan ja valtion asioihin että kansalaisyhteiskunnan toimintoihin. (Möttönen & Niemelä, 2005, s. 13–14)

Vapaaehtoistyötä voidaan tehdä sosiaali-, kulttuuri- tai liikunta-alalla, uskonnollisissa yhteisöissä, lasten tai vanhusten parissa tai eläimiin, ympäristöön tai globaalikysymyksiin liittyen. Vapaaehtoisuus on kuitenkin aina kaksisuuntaista eli se hyödyttää niin tekijää kuin työkohdetta. (Kansalaisareena, n.d.)

Riippumatta vapaaehtoistyön kohteesta työssä on aina kyse henkilökotaisesta valinnasta. Työn teosta ei makseta palkkaa, mutta se antaa mahdollisuuden osallistua itseään kiinnostavaan tehtävään. Vapaaehtoistyö ei kuitenkaan ole ilmaista. Palkattomuudesta huolimatta vapaaehtoistyön tulokset eivät kuitenkaan synny ilman rahallista resurssia. Vapaaehtoistyön organisoiminen, suunnittelu, kehittäminen, vapaaehtoisten rekrytointi, kouluttaminen, tukeminen, ohjaaminen, palkitseminen sekä tarvikkeiden ja palvelujen ostaminen vaativat rahallista panosta. (Laasanen, 2011, s. 9; Väisänen, 2010, s. 4–5)

Vapaaehtoistyötä tulisi aina johtaa määrätietoisesti ja suunnitelmallisesti. Pelkkä koordinointi ei kata kaikkia niitä velvollisuuksia ja taitoja, joita vapaaehtoistyön johtaminen vaatii. Sitoutuneiden vapaaehtoistyöntekijöiden johtaminen voi olla jopa vaativampaa kuin palkkatyöntekijöiden. Vapaaehtoistyön johtajan täytyy tuntea vapaaehtoistyön filosofiaa, sekä pystyä yhdistämään niitä työssään. (Väisänen, 2010, s. 12–14)

4.1 Lähiympäristöön vaikuttamisen historia

Ihmisten kiinnostus ympäristöasioihin alkoi kohota selkeästi toisen maailmansodan jälkeen. Tähän johti ajattelutavan muutos, jossa materiaaliset tekijät eivät enää hallinneet käsitystä korkeasta elintasosta. Tämän rinnalle nousi elämänlaadun ja sen myötä elinympäristön arvostaminen. (Hays, 2000, s. 22)

Ympäristöliikkeen syntyä voidaan kuvata kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe käsitti 1800-luvun lopulta 1950-luvun välisen ajan. Tuolloin syntyi maltillisia liikkeitä, jotka puolustivat villieläinten suojelua ja luonnon resurssien säilyttämistä. Vuonna 1961 perustettiin kansainvälinen WWF (World Wildlife Fund, myöhemmin World Wide Fund for Nature). He

edustivat perinteistä luonnonsuojelua. WWF:n perustamisen myötä perinteisten luonnonsuojelujärjestöjen ja uudentyyppisten kansainvälisten ympäristöorganisaatioiden välillä syntyi yhteys. Samoihin aikoihin syntyivät myös Greenpeacen ja Maan ystävien kaltaiset järjestöt. Ne kansainvälistyivät nopeasti ja omaksuivat perinteisiä luonnonsuojeluliikkeitä monipuolisemman tarkoituksen, esimerkiksi teollisuuden saasteiden ja ydinvoiman vastustaminen. Samalla yleinen huoli ympäristön tilasta kasvoi voimakkaasti. Tämän seurauksena perinteisten järjestöjen jäsenmäärää kasvoi ja heidän toimintansa monipuolistui. (Carter, 2018, s. 148–149)

Viime vuosikymmeninä ympäristövaikuttaminen on muuttunut luonnonsuojelusta laajemmaksi yhteiskunnalliseksi toiminnaksi. Koko ympäristön käsite on laajentunut, eikä vaikuttaminen tapahdu ainoastaan ekologisessa ympäristössä, vaan myös sosiaalisessa, taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa ympäristössä. Ympäristövaikuttaminen ei ole enää vain asiaan omistautuneiden aktivistien asia, vaan tavallisten ihmisten arkea. Tavoitteena voidaan pitää niin kutsuttua ekoarkea, kestävää elämäntapaa, vastuullisten valintojen tekemistä ja kestävä elämää jokaiselle. (Vartiainen, 2014, s. 5)

Ympäristö ja luonto tarjoaa paljon erilaisia mahdollisuuksia vapaaehtoisuudelle. Ympäristön havainnointi lisää ymmärrystä luonnon monimuotoisuudelle ja erilaisten mahdollisuuksien hahmottamiselle. Luonnon hyödyntäminen vapaaehtoisuudessa on mahdollista kaikenikäisten kanssa. Lapset kokevat seikkailun riemua jo pienellä metsäretkellä (KUVA 1), nuoret pääsevät purkamaan energiaa. Vapaaehtoisuutta voi olla kasvattamista ja luonnon kunnioittamisen opettamista. (Plan Be, 2017, s. 10–11)

Kuva 1. Lasten kanssa voi tutustua luontoon metsäretkillä. Vapaaehtois-työtekijät voivat esimerkiksi pitää ohjattuja luontoretkiä ja auttaa sen kautta lasten luontoyhteyden saavuttamisessa. (Kuva: Espoon kaupungin aineistopankki)

Kaupunkiympäristö tarjoaa useita mahdollisuuksia vaikuttaa viihtyvyyteen sekä toteuttamaan yhteiskuntavastuuta ja ympäristökasvatusta. Kevyin lähiympäristövaikuttamisen keino on esimerkiksi roskien kerääminen kävelylenkin tai koiranulkoilutuksen yhteydessä.

4.1.1 Talkoot

Suomessa talkootyöllä on pitkä historia. Kun talon oma työvoima ei riittänyt, kutsuttiin avuksi sukulaiset ja muut kyläläiset. Varsinkin maatalousyhteisöissä rahaa oli vähän, mutta töitä paljon. Perinteisiä talkoilla suoritettuja maataloustöitä olivat muun muassa heinän- ja elonkorjuu, pellavan valmistus, kehräys, hirsien ajo sekä erilaiset rakennustyöt. (Pukkila, 2007, s. 9)

Talkoot ovat perinteinen naapuriavun muoto, joka vahvistaa yhteisöllisyyttä. Varsinkin sotien aikana talkoilla on ollut suuri merkitys ihmisiä yhdistävänä tapahtumana. Talkoot velvoittivat jokaisen kansalaisen

osallistumaan yhteiseen ponnistukseen paremman yhteiskunnan puolesta. (Pukkila, 2007, s. 9–12)

Työ yksin on kuin tervaa, joukolla kuin hunajaa

-Suomalainen sananlasku

Talvisodan jälkeen syksyllä 1940 toiminta alkoi olla järjestäytyneempää. Tuolloin perustettiin Suomen Talkoot ry. Organisoidulla talkootyöllä haluttiin innostaa uusia jäseniä mukaan toimintaan. Nuoria innostettiin erilaisilla kilpailumielisillä talkoilla esimerkiksi marjanpoimintakisalla. Leikkimielisissä kisailuissa oli tyypillisesti luvassa palkinto parhaalle kisaajalle. Koko kansaa osallistavalla, talkoisiin tähtäävällä yhteistoiminnalla, haluttiin kiinnittää ihmisten huomio rakentavaan työhön sekä säilyttämään sodassa saavutettu yksimielisyys ja asevelihenki. (Pukkila, 2007, s. 12–14)

Töiden jälkeen oli juhlien aika. Talkoisiin kuului runsas kestitys. Usein järjestettiin myös talkootanssit. Talo tarjosi työnteon jälkeen osallistujille herkullista ruokaa ja vaarinkaljaa tai sahtia sekä myöhemmin aikoina myös kahvia. Työnjuhlat antoivat työlle kevyemmän tunnun ja vahvistivat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä turvasi yhteisön onnea. (Pukkila, 2007, s. 9)

Vapaaehtoisella työavulla on ollut monia muotoja. Tyypillisesti siitä ei vaadita maksua tai korvausta. Apu oli usein vastavuoroista. Tämä pitää edelleenkin paikkansa nykypäivän talkoissa. Yhteistä talkootyölle on myös työn kertaluonteisuus sekä yhteisöllinen toimintatapa. Kaupungeissa talkootyö tarkoittaa nykyään taloyhtiöiden pihatalkoita tai suuria urheilu tai kulttuuritapahtumia. (Pukkila, 2007, s. 9, 21)

4.2 Ekosysteemipalvelujen merkitys vapaaehtoistyössä

Ekosysteemin käsite on tullut luonnontutkimukseen jo yli 80 vuotta sitten. A. G. Tansley (1935) korosti eliöstöjen ja elottoman ympäristön muodostavan ekosysteemin, jotka ovat ekologin näkökulmasta luonnon perusyksiköjä maan pinnalla. (Salo, 2015, s. 17) Ekosysteemipalvelut on niin käsite kuin tutkimusote, politiikkakehikko sekä käytännön lähestymistapa. Ekosysteemipalvelukäsitteenä ja -tutkimusotteena tarkoittaa, että pyritään luonnon biologisista järjestelmistä (ekosysteemeistä) saatavien ja niiden ylläpitämien aineellisten tuotteiden ja aineettomien palvelujen (lyhyesti ekosysteemipalvelujen) systemaattiseen tunnistamiseen ja kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen. (Saastamoinen & Kniivilä yms., 2014, s. 9)

Ihmisen luonnosta saamia hyötyjä kutsutaan ekosysteemipalveluiksi. Ekosysteemipalvelut luokitellaan tuotanto-, ylläpito-, säätely- ja

kulttuuripalveluiksi. Tuotantopalveluihin kuuluvat kaikki ravintona käytettävät, materiaaliset ja energeettiset tuotokset elollisista systeemeistä. Sää-tely- ja ylläpitopalveluihin taas kuuluvat ne tavat, joilla elävät organismit voivat parantaa tai kohtuullistaa ihmisen ympäristöä ja joilla on vaikutusta ihmisen suorituskykyyn. Kulttuuripalveluihin kuuluvat kaikki ei-materiaaliset ja tavallisesti ei-kuluttavat ekosysteemien tuotokset, jotka vaikuttavat ihmisen fyysisiin ja henkisiin tiloihin. (Salo, 2015, s. 5, 21)

Hyödyt ovat ihmisille elintärkeitä, vaikka osa niistä onkin ihmisiin epäsuorasti vaikuttavia tai vaikeasti mitattavia. Suomalaisten metsien ekosysteemipalveluja ovat mm. raaka-aineen tuotanto, virkistysmahdollisuudet, maisema-arvot, maaperän ravinteiden kierrätys, veden puhdistuminen, eroosion ja myrskytuhojen ehkäisy, tulvavesien hallinta ja hiilensidonta. (Kniivilä ym., 2011, s. 1–4) Monet näistä ekosysteemipalveluista koskevat myös muitakin viheralueita kuin metsiä.

Kaupunkialueen ekosysteemipalvelut hyödyttävät kaupunkilaisia, kaupunkiseutujen palvelut laajempaa ihmisjoukkoa ja koko maan palvelut valtakunnallisesti ja laajemminkin. Samankin palvelun mittakaava voi vaihdella hyvin pienestä jopa globaaliin. Kaupungissa ekosysteemipalveluja ja biologista monimuotoisuutta voi tarkastella esimerkiksi lajitasolla, mutta laajemmalla alueella sopiva tarkastelun taso on ekosysteemi- tai maisemataso. Joidenkin palveluiden, esimerkiksi hiilen sitomisen ja varastoinnin, vaikutus ja merkitys ovat globaaleja, kun taas mikroilmaston säätely ja virkistätymispalvelut ovat paikallisia. (Saarela, 2008, s. 16)

Viher- ja virkistysalueiden tarjoamat ekosysteemipalvelut ovat yleensä yksi tärkeimmistä ja helpoiten ymmärretyistä ekosysteemipalveluista kaupunkialueella. Merkittävimpiä palveluja kaupunkilaisten näkökulmasta ovat virkistätymis- ja hyvinvointipalvelut, mutta globaalisti merkittäviä palveluja ovat muun muassa hiilen sitominen ja varastointi (TAULUKKO 1). (Saarela, 2008, s. 17)

Taulukko 1. Kaupungin viheralueet tuottavat paljon erilaisia ekosysteemipalveluja. (Lähde: Saarela, 2008, s. 17)

Ryhmä	Palvelu	Palvelua tuottava yksikkö	Lähde
Tuotanto-palvelut	Puuraaka-aineet Ravinto: riista, kalat, marjat, sienet	eri puulajit eri lajit maa-, makean veden ja merien ekosysteemeissä	Matero ym. 2003 Matero ym. 2003
	Sininen vesi (makea käyttövesi)	maaperä → pohjaveden suodatus, pidätys ja varastointi	Matero ym. 2003 Brauman ym. 2007
Säätely-palvelut	Mikroilmaston säätely katu- ja kaupunkitasolla → lämmityskustannusten muutokset	kasvillisuus	McPherson ym. 1997 Jo & McPherson 2001
	Kaasujen kierto → O ₂ :n tuotto, CO ₂ :n kulutus	kasvillisuus, erityisesti metsät	Lebel ym. 2007 McHale ym. 2007
	Hiilen sitominen ja varastointi	kasvillisuus, erityisesti puut	Balvanera ym. 2005
	Habitaattien tarjonta	koko monimuotoisuus	de Groot ym. 2002
	Ilmansaasteiden puhdistaminen	kasvipeitteiset alueet, mikro-organismit	Givoni 1991 McPherson ym. 1997 Nowak ym. 2006 Bowker ym. 2007
	Melun vähentäminen taajamissa ja isojen liikenneväylien varrella	tiheä/leveä metsä, pehmeät pinnat	AAC 2002
	Sadeveden imeytyminen → tulvahuippujen tasoittaminen	kasvipeite	Bolund & Hunhammar 1999 Guo ym. 2000
	(Jäte)vesien puhdistaminen	kosteikot (kasvillisuus, mikro-organismit)	Ewel 1997 Bolund & Hunhammar 1999
	Pölytys → kasvipopulaatioiden ylläpito → ruoan tuotanto	hyönteiset, linnut, nisäkkäät	Nabhan & Buchmann 1997 Thomson & Goodell 2001 Balvanera ym. 2005
	Maaperän muodostaminen ja ravinteisuuden ylläpito	karike, selkärangattomat, mikro-organismit...	Daily ym. 1997 de Groot ym. 2002
Kulttuuri-palvelut	Kaupunkilaisten virkistäytyminen	koko monimuotoisuus erityisesti puistoissa, metsissä ja vesiekosysteemeissä	Postel & Carpenter 1997 Bolund & Hunhammar 1999 Arnberger 2006
	→ psykofyysiset ja -sosiaaliset terveysvaikutukset		Grahn & Stigdotter 2003 Butler ym. 2005 Gidlöf-Gunnarsson & Öhrström 2007 Hansmann ym. 2007 Tzoulas ym. 2007
	Tiedekasvatus, tutkimus & koulutus	koko monimuotoisuus	Bolund & Hunhammar 1999 Matero ym. 2003

Kaupungistumisen myötä rakennuspaineet kohdistuvat yhä enemmän viheralueisiin taajama-alueilla. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja infrastruktuurikustannusten vähentäminen edellyttävät yhdyskuntarakenteen eheyttämistä kaupunkiseuduilla. (Yli-Pelkonen, 2009, s. 73). Kaupunkiympäristön vapaaehtoistyötä voidaan ajatella ekosysteemipalveluja tukevana toimintana lisäten ihmisten luontotietoutta, lähiluonnon arvostusta sekä ylläpitäen kestävästä elämäntavan toteutumista sekä tuomalla laajaa virkistysarvoa.

4.3 Kaupunkien tuki vapaaehtoistoiminnalle

Kaupunkilaiset voivat toimia monenlaisissa vapaaehtoistyön tehtävissä kaupungin hallinnoimilla viher- ja katualueilla. Maailmalla asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen mukaan ottaminen ja osallistaminen on kaupunkikohdista ja Suomessakin käytäntöjä on monenlaisia.

Helsingin kaupungin Vapaaehtoistyön toimintamalli rakennetun ympäristön ja puistojen hoidosta julkaistiin vuonna 2011. Toimintamallin kehittämistyö alkoi vuoden 2004 valtuustoaloitteen pohjalta. Allekirjoittaneet valtuutetut pyysivät kaupunkia tutkimaan mahdollisuuksia lisätä talkootyötä ja siihen liittyviä resursseja. (Helsingin kaupunki, 2011)

Helsingin kaupungin strategia painottaa osallisuutta ja asukasyhteistyötä (Helsingin kaupunki, 2018, s. 3). Kehittämistyön aikana todettiin vapaaehtoisuuteen sijoitettavan euron tuovan seitsemän euroa tilalle. Vapaaehtoisuuden todettiin lisäävän yhteisöllisyyttä, tunnettavuutta, kauneutta, viihtyvyyttä, välittämistä, terveyttä ja arvostusta. Yleisillä alueilla tapahtuvaa vapaaehtoistyötä alettiin kutsua puistokummitoiminnaksi. Puistokummiksi rekisteröidytään kaupungin asiakaspalvelussa. Rekisteröitymisen tehnyt puistokummi saa mukaansa turvaliivin, roskapihdit, puistokummin käsikirjan sekä halutessaan myös käyntikortteja, joita voi jakaa toiminnasta kiinnostuneille asukkaille. (Helsingin kaupunki, 2011)

Toimintamallissa kerrotaan tarkemmin puistokummin työstä ja sen merkityksestä. Puistokummin käsikirjassa kerrotaan esimerkkejä, mitä puistokummit voivat tehdä (KUVA 2) kaupunkipuistoissa joko itsenäisesti tai työnohjauksessa. (Helsingin kaupunki, 2011)

Itsenäisesti, vain alkuohjaus

- auttaminen puhtaanapidossa
- haravointi keväisin ja syksyisin
- puiden kastelu
- puiden yksinkertaiset inventoinnit
- nuorten puiden tuentanauhujen tarkistus ja korjaus
- vesiversojen poisto lehmuksista
- tyvialueiden kanttauokset ja rikkaruohojen poisto
- puiden kastelu
- luonnonsuojelutyöt, kuten, vieraslajien poisto
- pienvesien hoito "Purokummit"

Ohjatusti

- istutustyöt (esim. Karhupuisto)
- kitkeminen
- kukkien kastelu
- pensaiden leikkaus
- katteen levittäminen
- puistoissa opastaminen, vaatii koulutuksen
- tapahtumissa auttaminen
- lumitöissä auttaminen
- hiekoitushiekan poisto
- raivaustöissä auttaminen

Kuva 2. Helsingissä puistokummit voivat tehdä monenlaisia vapaaehtois töitä kaupungin viheralueilla. (Lähde: Helsingin kaupunki, 2011)

Helsingin kaupunki haluaa mahdollistaa puistokummeille monenlaisia tehtäviä, esimerkiksi roskien keräämistä, rikkaruohojen kitkemistä ja kesäkukkien istuttamista (KUVA 3). Tehtävät voidaan suunnitella toiveiden mukaan yhdessä puistokummiohjaajan kanssa. Työtehtävien luonteesta riippuen

heille lainataan kaikkia muita, paitsi moottoroituja työkaluja. (Helsingin kaupunki, 2011)

Kuva 3. Helsingin kaupungilla asukkaat saavat osallistua isojen kesäkukka-alueiden istuttamiseen. Kuvassa Karhupuiston kesäkukat vuodelta 2018. (Kuva: Sari Turkka)

Helsingin kaupungin kehittämistyössä panostettiin vapaaehtoistyön organisointiin sekä tarvittavien resurssien järjestämiseen. Toimintamallin seurauksena Helsingissä toimii asukasyhteistyön projektipäällikkö, vapaaehtoistyön koordinaattori sekä alueellisia puistokummiohjaajia, jotka ovat vapaaehtoistyöntekijän tukena. (Helsingin kaupunki, 2011) Vapaaehtoistyön koordinaattorin Armi Koskelan mukaan (haastattelu 27.6.2019) vapaaehtoistoiminnan kehittäminen kuuluu Helsingissä Kulttuuri- ja vapalan -toimialalle, jossa työstä vastaa vapaaehtoistoiminnan kehittämissikö. Monilla kaupungeilla toimii vapaaehtoistyön koordinaattori tai kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori, johon asukas, yhteisö tai yritys voi olla yhteydessä. (Kotkan kaupunki, n.d.; Oulun kaupunki, n.d.; New York Government, n.d.)

Helsingin vapaaehtoistyönmallissa luotiin vapaaehtois- ja yritysyhteistyölle oma brändi -Hyvä kasvaa Helsingissä. Toiminnan tunnuksena on puistokummienkin turvalliviin painettu -Hyvällä asialla -teksti. (Koskela, haastattelu 27.6.2019) Samankaltaista puistobrändäystä nähdään myös esimerkiksi New Yorkissa, jossa kaikki puistoihin liittyvästä toiminnasta viestitään New York Government Parks -logolla. (LIITE 1)

Kaupungit tekevät yhteistyötä esimerkiksi kirkon tai järjestöjen kanssa ilmoittaen heille ajankohtaisista vapaaehtoistehtävistä. Kaupunkiympäristön vapaaehtoistoille on rakennettu omat internetsivut tietopaketiksi vapaaehtoistyöntekijöille. (Kotkan kaupunki, n.d.; Oulun kaupunki, n.d.; New York Government, n.d.; Turun kaupunki, n.d.; Helsingin kaupunki, n.d.)

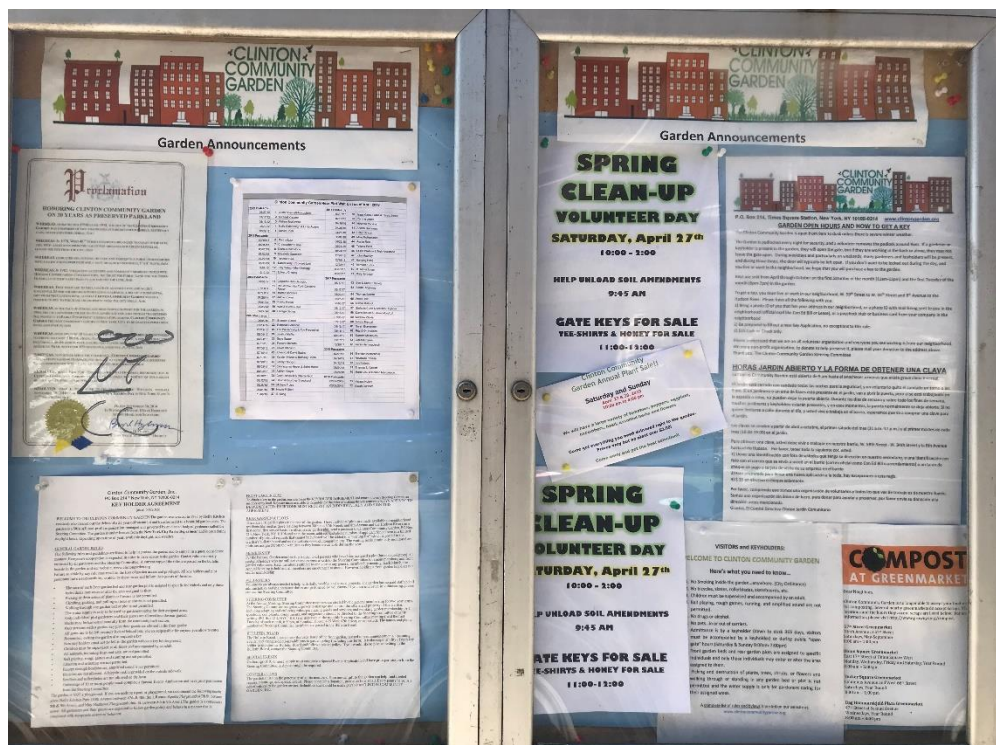
Monet kaupungit haluavat mahdollistaa kaupunkiviljelyn asukkailleen. Kaupunkiviljelyn muotoja voivat olla palstaviljely tai paikasta riippumaton ”laatikkoviljely”. Esimerkiksi Helsinki on osoittanut yhteisöviljelijöille rajatun paikan kaupunkiviljelyn harjoittamiseen. (Koskela, haastattelu 27.6.2019)

Turun kaupunki tarjoaa asukkailleen mahdollisuuden perustaa viljelyksiä kaupungin omistamille maille. Laatikkoviljelyä kokeiltiin ensimmäisen kerran vuonna 2016. Suuren suosion myötä toimintaa on jatkettu seuraavina vuosina. Viljelylaatikot paikkoineen anotaan keväisin palautepalvelun kautta. Vuosittain jaettavien laatikoiden määrät ilmoitetaan etukäteen. (Turun kaupunki, n.d.)

Muun muassa New Yorkissa kaupunkiviljely on rajatumpaa, mutta suosittua. Viljelyn lähtökohtana on yhteisöllisyys ja yhteisesti hoidettu alue. Kaupunki osoittaa yhteisölle tietyn maa-alan (KUVA 4) tai rakennuksen katon viljelyä varten. Toimintaa ohjataan vapaaehtoisten voimin, mutta kaupunki osallistuu mukaan aktiivisesti muun muassa viestimällä ja mahdollistamalla verkoston toimintaa. Yhteisö huolehtii ja viestii oman yhteisöpuutarhan ilmoitustaululla (KUVA 5) ajankohtaisista asioista ja esimerkiksi miten toimintaan pääsee mukaan. (New York Government, n.d.)

Kuva 4. New Yorkissa vapaaehtoisten hoitamassa yhteisöpuutarhassa voidaan viljellä sekä hyöty- että koristekasveja. (Kuva: Sari Turkka)

Kuva 5. Vapaaehtoisten ylläpitämän yhteisöpuutarhan ilmoitustaululla kerrotaan ajankohtaisista asioista. Kuva on New Yorkin Clinton Community Garden ilmoitustaulusta. (Kuva: Sari Turkka)

New Yorkin osavaltion vapaaehtoistyötä puistoissa tukeva ohjelma on nimeltään Green Thumb. Ohjelman parissa työskentelee vapaaehtoistyön koordinaattori sekä vapaaehtoistyön suunnittelija. Kaupunki tarjoaa vapaaehtoistyöntekijöille töiden organisoimisen lisäksi materiaaleja, lainaa työkaluja, järjestää kausittaisia työpajoja ja tietoisuuksia, jakaa pieniä apurahoja sekä tietoa kaupunkiviljelmistä (Community Garden). (New York Government, n.d.)

Puistoissa järjestettävästä toiminnasta ilmoitetaan tapahtumakalenterissa. Halutessaan asukas voi tilata tapahtumat uutisviestinä, joka lähetetään kuukausittain tilaajille. Kaikissa tapahtumailmoituksissa kerrotaan tarkennuksia tilausuudesta, kuten esimerkiksi istutustalkoisiin sopivasta vaatetuksesta. Kaupungin kaunistuspäiviä järjestetään vähintään kerran kuukaudessa. Ne ovat kaikille avoimia, mutta niihin pyydetään ilmoittautumaan etukäteen. Kaunistuspäivissä tehdään esimerkiksi maalaustöitä, istutusalueiden valmisteluja, istutuksia ja rikkaruohojen kitkemistä. (New York Government, n.d.)

New Yorkissakin on myös eräänlaista puistokummitoimintaa (My Park). Rekisteröityneille puistokummeille järjestetään koulutus ennen kummiksi ryhtymistä. Puistokummeille järjestetään myös lisäkoulutuksia tehtäväalueesta riippuen. He opiskelevat muun muassa puisto-oppaana toimimista, asiakaspalvelua, historiaa ja kasvituntemusta. Puistokummiksi voi hakea internetlomakkeella. (New York Government, n.d.)

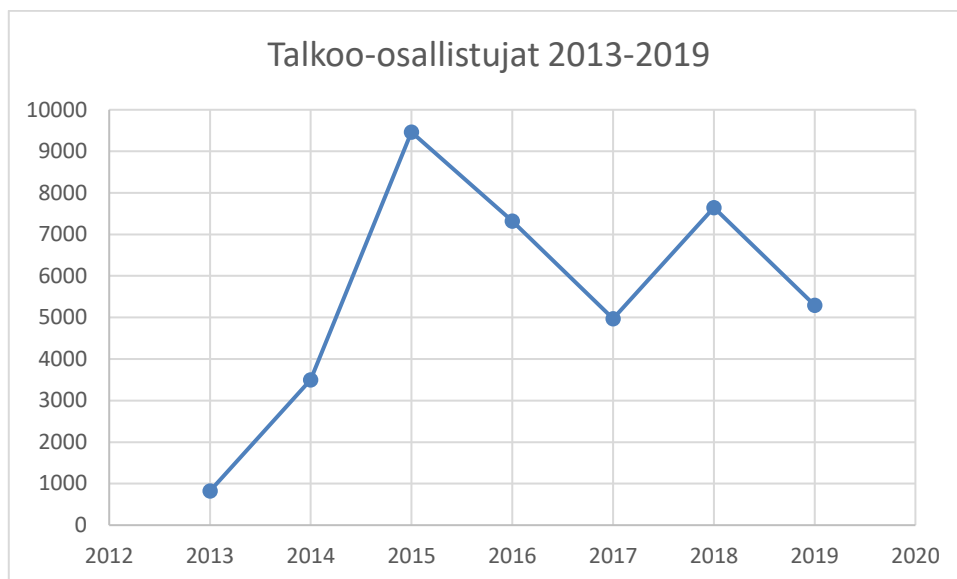
4.4 Vapaaehtoistyötä Espoossa

Tässä kappaleessa kerrotaan kaupunkiympäristössä tehdystä vapaaehtoistyöstä Espoon kaupungin hallinnoimilla alueilla. Talkoot ovat kevyin ympäristövaikuttamisen muoto. Niitä voivat järjestää niin yksittäiset ihmiset kuin esimerkiksi asukasyhdistykset. Pitkäjänteisempään, tietyille alueelle kohdistettuun ympäristönhoitoon Espoon kaupunki suosittelee Meidän Puisto -sopimusta.

4.4.1 Espoon talkoot

Espoo haluaa tarjota kaikille mahdollisuuden osallistua kaupunkiympäristöstä huolehtimiseen. Kaupungissa järjestetään vuosittain noin sadat talkoot asukasyhdistysten, koulujen, yritysten ja yksittäisten ihmisten toimesta. Talkoisiin osallistuu vuosittain 4000–10 000 ihmistä (TAULUKKO 2), kaupungin viestintäresursseista ja aktiivisuudesta riippuen.

Taulukko 2. Espoossa kaupungin hallinnoimilla alueilla talkoo-osallistujamäärä on vaihdellut 4 000 – 10 000 henkilön välillä vuosina 2013-2019. (Lähde: koostanut Sari Turkka)

Ympäri vuoden järjestetään useita talkootapahtumia (LIITE 2). Kevään puhtaanapitotalkoot järjestetään vuosittain huhti-toukokokuussa. Talkoot ovat osa pääkaupunkiseudun yhteisiä Pääkaupunki Siistiksi -talkookonseptia eli PKS-talkoot. Ajankohtaa markkinoidaan pääkaupunkiseudulla yhteisesti sovittuna ajankohtana ja kannustetaan kouluja, päiväkoteja, asukas-yhdistyksiä ja muita tahoja keräämään roskaa lähiympäristöstään. Espoon Kaupunkitekniikan keskus jakaa talkoolaisille jättesäkkejä, lainaa roskapihkeitä sekä hakee tarvittaessa jätteet ja toimittaa Helsingin Seudun Ympäristöpalveluiden (HSY) jätteenkäsittelypaikalle.

Heinäkuussa kaupunki kannustaa vieraslajitalkoisiin mainostamalla ja kertomalla vieraslajien haitoista internetsivuillaan www.espoo.fi/talkoot. Espoo on tukenut talkoolaisia vuosina 2017 ja 2018 talkootyönohjaajalla sekä tarjoamalla jättesäkkejä ja jätteiden noutopalvelun sekä tarjoamalla kaupungin ohjaamissa talkoissa mehua ja keksejä. Espoon Kaupunkitekniikan keskus haluaa tehdä vieraslajien torjunnasta suunnitelmallisempaa ja merkityksellisempää. Tavoitteena on rekrytoida kaupungille oma vieraslajiasiantuntija vuoden 2019 aikana.

Virtavesienhoitotalkoita on järjestetty satunnaisesti yhdistyksen toimesta. Talkoot ovat olleet lähinnä virtavesien siivoamista roskista. Vuonna 2018 Espoossa käynnistettiin vuoden mittainen Virtavesi 2018 -hanke vesistöjen siivoamiseksi. Hankkeessa toimi kenttätöön päällikön lisäksi nelihenkinen tiimi. Yhdessä he siivosivat Espoon merkittävimpiä virtavesiä roskista.

Espoon kaupungin ympäristökasvatusta toteuttava Villa Elfvikin luontotalo järjestää vuosittain elokuussa perinnemaisematalkoot (KUVA 6). Talkoissa nostetaan heinäa seipäille kuivumaan sekä nautitaan talkoolounas.

Kuva 6. Espoossa toimiva luontotalo Villa Elfvik järjestää vuosittain perinnemaisematalokoot vapaaehtoisille työntekijöille. (Kuva: Espoon kaupungin aineistopankki)

Muutamit Espoossa toimivat yritykset ovat aktivoituneet järjestämällä taloopäiviä yhteistyössä Espoon kaupungin viherkunnossapidon kanssa. Kaupunki on mahdollistanut viheralueiden siivousta, vieraslajien kitkentää tai esimerkiksi kokonaisen puistoalueen kunnostuksen yhdessä ammattihenkilökunnan kanssa. Mahdollistettu toiminta riippuu viherkunnossapitopiirin tavoista. Yksiköillä on käytössä erilaisia toimintatapoja toteuttaa asukasosallisuutta ja tukea vapaaehtoistyötä (LIITE 11).

4.4.2 Meidän Puisto

Meidän Puisto -hanke sai alkunsa valtuustoaloitteesta käynnistää Espooseen vastaavaa puistokummitoimintaa, kuin Helsingissä. Toimintamallin rakentaminen alkoi keväällä 2014. (Espoon kaupunki, n.d.b)

Meidän puisto -toimintamallin tarkoituksena on antaa vapaaehtoisille mahdollisuus hoitaa lähiviheraluetta solmitun hoitosopimuksen mukaan yhteistyössä kaupungin kanssa. Hoitosopimus on lupa toimia kaupungin maanomistuksessa olevalla alueella. (Espoon kaupunki, 2015)

Sopimukseen kirjatut hoitotoimet pohjautuvat jo olemassa olevaan suunnitelmaan alueen käytöstä. Asukas, yhdistys tai yritys voi esimerkiksi kitkeä vieraslajeja, leikata nurmikkoa, raivata pieniä vesaikkoja tai niittää kaislikkoa. Puiden raivaaminen on rajattu niihin risukoihin, jotka katkeavat raivaussaksilla. Lupa hoitaa lähiympäristöä ei tarkoita oman pihan

suurentamista, eikä kasvillisuuden istuttamista kaupungin maalle. Alueen tulee säilyä kaikkien käytettävissä olevana viheralueena. (Espoon kaupunki, 2015)

Kaupungin tavoite toiminnassa on sitouttaa kuntalaisia pitämään lähialueensa viheralueet siistinä, lisätä kuntalaisyhteistyötä ja edistää yhteisöllisyyttä ja lähivälittämistä kaupunginosissa. Sopimukset laaditaan yhteistyössä Teknisen ja ympäristötoimen asiakaspalvelun kanssa. (Espoon kaupunki, 2015)

4.4.3 Kaupunkiviljely

Yksi vihervuoden 2016 tavoitteista oli lisätä kaupunkiviljelyä Espoon viiden kaupunkikeskuksen (Espoon keskus, Leppävaara, Espoonlahti, Matinkylä ja Tapiola) alueella. Tapiola oli kyseisenä vuonna vielä ulkopuolisena urakka-alueena ja useiden rakennusprojektien valtaama, joten se jätettiin pois. Neljään muuhun kaupunkikeskukseen suunniteltiin viljelylaatikot, jotka kunkin alueen kirjasto koordinoi innokkaille harrastepuutarhureille. Kaupunki tarjosi viljelijöille laatikot ja kasvualustan sekä istutti ja hoiti kolme esimerkkilaatikkoa kaikissa kohteissa. Jokaiseen viljelykohteeseen toimitettiin myös roska-astia ja penkki. Viljelylaatikot koettiin onnistuneeksi osaksi kaupunkikulttuuria ja suuremmilta ilkeiltäkin välttyttiin. Ongelmaksi koettiin viljelijöiden sitoutuminen kasvillisuuden hoitoon, jonka seurauksena osa laatikoista oli epäsiistejä. Viljelijät toivoivat laatikoiden yhteyteen kastelupisteitä, jotka toteutettiin seuraavana kasvukautena kastelusäiliöiden tuomisella alueelle.

Espoossa laatikkoviljelymahdollisuutta tarjotaan kouluille ja päiväkodeille sekä muille kaupunkiorganisaation yksiköille (KUVA 7). Ensimmäisen keran laatikoita ja multasäkkejä sai tilata Kaupunkitekniikan keskukselta vuonna 2017. Vuoden 2018 jälkeen kaupunkiviljelmiä perustaneita yksiköitä oli yhteensä 52. (Espoon kaupunki, 2018a)

Kuva 7. Espoolaiset päiväkodit ja koulut ovat olleet innokkaita laatikko-
viljelijöitä jo vuodesta 2017. Laatikkoita hoidetaan yhdessä päivä-
kodin/koulun, lasten ja vapaaehtoisten kanssa. (Kuva: Espoon
kaupungin aineistopankki)

5 VAPAAEHTOISTYÖN MERKITYS

Vapaaehtoistyö on maailmanlaajuinen ilmiö ja sillä on suuri merkitys järjestöille ja yhteisöille. Vapaaehtoisten työpanos on tuo rahallista ja ajallista säästöä toiminnan kohteelle. (Dunn, 2016, 427–428) Vapaaehtoistyön merkityksellisyyttä ja motivaatiota tukee vapaaehtoisen tehtävä ja siihen liittyvä haaste, joka vastaa hänen kiinnostustaan, tarvettaan sekä oppimishaastettaan. Vapaaehtoisuus ei kuitenkaan korvaa ammattilaisen osaamista. (Väisänen, 2010, 4–5)

Oravasaari (2010, s. 37) toteaa evankelisluterilaisen seurakunnan teettämässä vapaaehtoistoiminnan kehittämistutkimuksessa vapaaehtoistoiminnan ohjaamiseen kuluvan ajan vähentyvän merkittävästi, kun toiminta saadaan hyvin organisoitua. Ihmisille jaetaan selkeät vastualueet ja annetaan toimintaohjeet. Kun vapaaehtoisille kertyy rutiini tehtävään, heistä tulee omatoimisia.

Vapaaehtoistoiminnalla on hyvinvointi vaikutuksia, niin toiminnan kohteelle, kuin vapaaehtoistyön tekijälle. Yksi suomalaisen työn kehittämiskohteista on esitetty olevan eri alojen töiden rajat ylittävän työn ja verkostoitumisen edistäminen. Vapaaehtoistyön voidaan nähdä tällaiseen toimintaan tähtäävänä työnä. Vaikka tulevaisuudessa hyvinvointivaltion palvelujen tuottamiseksi tarvitaan vapaaehtoistyötä, ei se kuitenkaan koskaan korvaa ammattilaisten tekemää työtä. (Mutanen ym., 2018, s. 191–192)

Vapaaehtoisten lisäksi vapaaehtoistyöstä hyötyvät julkinen ja yksityinen organisaatio, palveluiden käyttäjät sekä yhteisöt. Mutanen ym. (2018) kirjoittavat Pessi & Oravasaarta (2010, s. 161–162) mukailleen vapaaehtoistoiminnan edistävän ihmisten välistä vastavuoroisuutta ja hyvinvointia. Ihmisten väliset kohtaamiset tulevat entistä tärkeämmiksi digitalisaation lisääntymisen myötä. Sitran Megatrendit (2013) tutkimuksen mukaan motivaatiolla ja erilaisten taitojen yhdistämisellä on iso merkitys tulevaisuuden työn kannalta. (Mutanen ym. 2018, s. 192–193)

Koko palkatun henkilökunnan tuki ja ymmärrys vapaaehtoistyön merkityksestä edistää vapaaehtoistyön tulosta ja päämäärien saavuttamista. Varsinkin isoissa organisaatioissa tähän tulisi pyrkiä ja huomioida koko henkilökunnan sitoutuminen vapaaehtoistyön merkittävyyteen. (Väisänen, 2010, s. 16)

5.1 Taloudellinen merkitys

Vapaaehtoistyö on palkatonta, mutta tavallisesti siitä aiheutuu kuitenkin kuluja. Ne voivat olla esimerkiksi organisoinnista aiheutuneita kustannuksia tai muita vapaaehtoiselle korvattavia kuluja. (Laasanen, 2011, s. 16)

RegFin-mallin avulla voidaan laskea vapaaehtoistyön kansantaloudellinen vaikutus. Vapaaehtoistyön kansantaloudellisen vaikutuksen laskemiseksi tarvitaan toiminnan vuosittainen työtuntimäärä ja toiminnan kokonais- tai palkkauskustannukset, josta lasketaan vapaaehtoistyön keskimääräinen tuntihinta. Parametri 1 kuvaa vapaaehtoistyön taloudellista arvoa suhteessa oman toimialan tuotokseen. Tässä laskennan ensimmäisessä vaiheessa vapaaehtoistyön taloudellista volyymiä verrataan oman toimialan tuotokseen. Käytännössä kustannusten määrä jaetaan vapaaehtoistyötuntien määrällä. Tämä kertoo vapaaehtoistyön keskimääräisen tuntipalkan sosiaalikuuluineen. Parametri 2 kuvaa vapaaehtoistyön palkkakustannusten suhdetta julkisen sektorin verrokkitoimialan palkkakustannuksiin. Näiden taloudellista muutosta kuvaavien parametrien mukaan RegFin-mallin laskentatuloksena saadaan esiin vapaaehtoistyön lisäkustannukset yhteiskunnalle, mikäli julkinen sektori hoitaisi vastaavat tehtävät. Mallissa huomioidaan myös huomioon valtion- ja kunnallisveron muutokset. Laskennan tulos kertoo kaupungille tai yhteiskunnalle tuottaman nettomääräisen säästön. Tulosta voidaan kutsua järjestöjen vapaaehtoistyön kansantaloudelliseksi vaikutukseksi. Mikäli julkinen sektori hoitaisi vastaavat tehtävät, mallin tuloksessa tehokkuuden muutoksen tunnusluku (BKT) on negatiivinen yhteiskunnalle aiheutuvien lisäkustannusten takia. (Laasanen, 2011, s. 15–16)

Helsingin puistokummitoiminnan kehittämistyössä todettiin vapaaehtoistyöhön panostetun euron tuovan seitsemän euroa takaisin kaupungille. Vapaaehtoistyön tekemisestä aiheutuvat hyvinvointivaikutukset, kuten yhteisöllisyyden vahvistuminen ja ihmisten terveyden paraneminen ovat myös kansantaloudellisesti merkittäviä seurauksia. (Koskela, haastattelu 27.6.2019)

5.2 Yhteiskunta-aktiivisuus

Osallisuudella ja osallistumisella viitataan yhteisöön ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Epätasa-arvoisuus ei ole tavoiteltavaa, mutta osallistuminen tuo mukanaan myös osallistumattomuuden. Suomen yhteiskuntapolitiikan tavoitteita on myös syrjään jäävien mukaan ottaminen. Suomalaiset ovat juridisesti samanarvoisia, mutta kansalaisuus voidaan ajatella roolina, jota määrittää aktiivisuus, oikeuksien käyttäminen ja kansalaisvaikuttaminen. (Eskola & Lindholm, 2015, 16)

Jari Paldaniuksen (1992) mukaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon osallistuminen voidaan jakaa kolmeen eri tapaan:

- 1) institutionaaliseen välilliseen osallistumiseen eli vaikuttamiseen puolueiden kautta
- 2) institutionaaliseen suoraan osallistumiseen esimerkiksi osallistava kaavoituspolitiikka
- 3) omaehtoiseen suoraan osallistumiseen eli vaikuttaminen kansalaisjärjestöjen ja -liikkeiden kautta.

Institutionaaliosallistumisessa aloitteentekijänä toimii julkinen sektori, kun taas omaehtoisessa osallistumisessa kansalaiset tai kansalaisjärjestöt. Institutionaalinen osallistuminen on suoraa silloin, Institutionin tarjotessa puitteet ja kanavat osallistumiselle kutsutaan osallistumista institutionaaliseksi suoraksi. Osallistuminen vaatii kansalaisen omaa panosta toimintaan. Välillistä institutionaalista osallistumisessa ihmiset ovat poliittisia toimijoita esimerkiksi käyttäessään äänestys-oikeutta. (Eskola & Lindholm, 2015, s. 16)

Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen on osa koko hallintomentaliteetin muutosta. Byrokraattista, ylhäältä alaspäin suuntautuvaa sääntelyä halutaan vähentää. (Eskola & Lindholm, 2015, s. 17)

Aktiivinen kansalaisuus ei enää nykyään tarkoita sitoutumista järjestötoimintaan vuosikymmeniksi. Teot heijastavan omia arvoja ja toimien halutaan olevan helppoja, hauskoja ja lyhytaikaisia. Osallistuminen voidaan nähdä neliaskelisinä portaina. Ensimmäinen askel on mahdollisuus osallistua, toinen valmiiden palvelujen tarjoaminen, kolmas suunnitteluun mukana oleminen ja neljäs päätöksentekoon osallistuminen. (Eskola & Lindholm, 2015, s. 17)

Viime vuosikymmeninä tehtyjen tutkimusten perusteella noin 30 % yli kymmenen vuotiaista suomalaisista on osallistunut vapaaehtoistyön tekemiseen. Tutkimustulokset eivät olleet juurikaan muuttuneet kahdenkymmenen vuoden aikana. Eniten vapaaehtoistyötä tekevät 45-64 vuotiaat ihmiset. Korkeasti koulutetut osallistuvat yleisesti enemmän vapaaehtoistoimintaan. Alueelliset erot eivät ole suuria. (Hanifi, 2013, s. 36; Tilastokeskus 2017; Möttönen & Niemelä, 2005, s. 64-65)

Miehet osallistuvat naisia useammin urheiluseurojen vapaaehtoistoimintaan, asukasyhdistystoimintaan sekä luonto- ja ympäristöjärjestöjen toimintaan. Naiset taas osallistuvat miehiä useammin sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoimintaan, kuuluvat paikallisyhdistyksiin, osallistuvat maa- ja kotitaloustoimintaan sekä opettamis- ja lastenhoitotehtäviin. (Hanifi, 2013, s. 37; Möttönen & Niemelä, 2005, s. 65)

5.2.1 Osallistuminen

Vapaaehtoistyöhön osallistuminen on usein monen vuoden sitoutumista järjestön toimintaan. Viime vuosina pitkän linjan sitoutumisen vastapainoksi on noussut lyhytaikainen osallistuminen. (Eskola & Lindholm, 2015, s. 17; Väisänen 2010, s. 11-12)

Osallistamisen trendinä on vahvistunut jalkautumistempaukset ja henkilökohtaisuus. Esimerkiksi Helsingin kulttuurialalla on järjestetty useita hankkeita lähiöihin jalkautumiseen ja kulttuuritoimintaan osallistamiseen järjestämällä työpajoja ja yhteisöllisiä tanssiesityksiä. Henkilökohtaisuus

ilmenee erilaisina yksilöllisiin tarpeisiin perustuvina toimintoina joko asi-
antuntija- tai vapaaehtoislähtöisesti. Tällaisia ovat esimerkiksi stadiluotsit,
kulttuurikaverit ja puistokummit (Eskola & Lindholm, 2015, s. 18–19 ja Hel-
singin kaupunki, 2018)

Joukkoistaminen on rajatun tehtävän antamista yhteisön ratkaistavaksi.
Sitä voidaan käyttää osallistamisen ja sitouttamisen keinona ja saada ai-
kaan uudenlaista innovaatioita (Eskola & Lindholm, 2015, s. 19.)

2000-luvulla nouseva kaupunkikulttuuri on alkanut kiertää yhä useammin
vakiintuneet kulttuurilaitokset. Uudenlaisia tapahtumia ovat erilaiset tee-
mapäivät esimerkiksi ravintolapäivä, siivouspäivä ja kaupunginosaliikkei-
den tuottamat tapahtumat kuten block partyt, katufestivaalit sekä kansa-
laisjärjestöjen kaupunkitapahtumat muun muassa street partyt ja pridet.
Tapahtumien tekijät ovat tyypillisesti itseorganisoituneita, oma-aloitteisia,
sitoutumattomia, vapaaehtoisvoimin toimivia, demokraattista toimintata-
paa noudattavia, löyhän verkostomaisesti toimivia, yhdessä tekemiseen
tähtääviä, idealähtöisiä ja vähäisillä resursseilla pärjääviä (Jyrkäs & Karei-
nen ym., 2014, s. 39–42)

Eskola ja Lindholm (2015, s. 22) toteavat Emilia Wahlbergiä mukaillen, että
kaupunki ei ole enää palveluiden tuottajan roolissa vaan enemminkin oma-
ehtoisen toiminnan mahdollistajana.

Vapaaehtosityöntekijä ei koskaan korvaa ammattilaisen työpanosta. Toi-
minta on enemminkin ammattilaista tukevaa. Ammattilaisen tuki vapaa-
ehtoistryöntekijöille on tiedottamista, yhteistyökuvioiden ylläpitoa eri ta-
hojen kanssa sekä vapaaehtoistryöntekijöiden ohjausta ja välitystä. Am-
mattihenkilön tehtävänä on myös vapaaehtoisten työn kehittäminen eri
tahojen kanssa. Ammattityöntekijät ovat tärkeässä asemassa vapaaehtois-
ten kouluttajina, ohjaajina ja välittäjinä. (Väisänen, 2010, 33–34)

5.2.2 Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi laajentaa kansalaisten mahdollisuutta vaikuttaa jul-
kisen rahan käyttöön (Eskola & Lindholm, 2015, s. 17). Kansainvälisesti me-
netelmää on kehitetty erilaisiin tarpeisiin jo 1980-luvun lopulta lähtien.
Suomessa osallistuvaa budjetointia on kuitenkin käytetty kunta tasolla
vasta muutamissa yksittäistapauksissa. Tutkimustiedon ja kokemusten pe-
rusteella osallistuva budjetointi parantaa demokratian toteutumista sekä
muuttaa viranomaisvalmistelua ja poliittista päätöksentekoa avoimem-
maksi ja läpinäkyvämmäksi. Menetelmän avulla saadaan sitoutettua alu-
eellisiä toimijoita palveluiden kehittämiseen. (Koivumäki, 2015, s. 3–4)

Osallistuva budjetointi voidaan sitoa kunnan vuotuisen talousarviopro-
sessiin ja määritellä kiinteänä prosenttina budjetista. Se voi myös olla osa
satunnaisempaa prosessia ja sidottu tietyn alueen tai palveluiden kehittä-
miseen kiinteänä avustussummana. Kansalaisten osallistamiseksi voidaan

järjestää esimerkiksi asukastilaisuuksia ja äänestyksiä. (Koivumäki, 2015, s. 4)

5.2.3 Motivaatio

Motivaatio voidaan määritellä tilaksi, jonka seurauksena yksilö käyttäytyy tietyllä tavalla jotain päämäärää kohti. Motiivit, joita ovat muun muassa tarpeet, halut ja vietit, ohjaavat motivaatioita. Motivaatiot usein määrittelevät, kuinka paljon yksilö on valmis tekemään suorittaakseen motivaation kohteena olevan tehtävän. Mitä suurempi motivaatio on, sitä isommalla todennäköisyydellä tehtävän eteen ollaan valmiita tekemään työtä. (Ruohtie 1998, s. 36–37, 54)

Vapaaehtoisilla voi olla useita syitä lähteä mukaan toimintaan. Jopa 41 % suomalaisista kokee halua auttaa muita ihmisiä vapaaehtoistyöllään. Tämä on kaikkein tärkein suomalaisten vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatiotekijä. (Möttönen & Niemelä, 2005, 65)

Motivaatio osallistua vapaaehtoistyöhön lähtee yleensä toimijan omista intresseistä ja puhtaasta pyyteettömyydestä. Väisäsen (2010, s. 5) mukaan vapaaehtoistyön tekemiseen voi olla useita syitä, esimerkiksi

- Halu auttaa muita
- Kansalaisvelvollisuus
- Halu muuttaa maailmaa
- Usko vapaaehtoistyön tarkoitukseen
- Halu kartuttaa työkokemusta
- Uusien taitojen oppiminen
- Uusien ihmisten tapaaminen
- Halua tuntea olonsa tarpeelliseksi
- Olla esimerkkinä lapsilleen

Itseohjautuvuusteorian mukaan motivaatiot voidaan jakaa sekä sisäisiin että ulkoisiin motivaatioihin. Sisäisessä motivaatiossa yksilö aktivoituu itsenäisesti toimimaan haluamallaan tavalla. Ulkoisessa motivaatiossa tekeminen ja toimiminen nähdään välineenä jonkun ulkoisen päämäärään saavuttamiselle. Ihmisen motivaatioiden ymmärtämiseksi on otettava huomioon luontaiset psykologiset perustarpeet, joita ovat omaehtoisuus, kyvykkyys ja yhteisöllisyys. Kaikkien kolmen perustarpeen tulisi täytyä, jotta ihmisen sisäiset motivaatiot aktivoituvat ja hän alkaa toimia. Teorian mukaan ihminen nähdään aktiivisena toimijana, joka pyrkii toteuttamaan itseään ja valitsemiaan päämääriä. (Deci & Ryan, 2000, s. 227–232)

Sosioemotionaalinen valintateorian mukaan ihmisiä ohjaavat läpi elämän samat sosioemotionaaliset tarpeet, muun muassa uusien asioiden etsiminen, itsensä tarpeelliseksi kokeminen ja elämäkatsomuksen laajentaminen. Kun ihminen ikääntyy, hänen tietoisuutensa jäljellä olevasta elinajasta

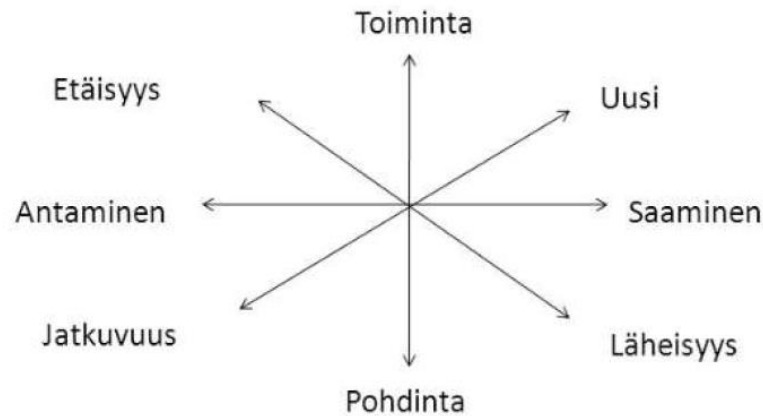
kasvaa. Emotionaaliset tarpeet kuten ajankäyttö läheisten kanssa tai vapaaehtoistyön tekeminen korostuvat. Nuorempina motivaatiota ohjaavat tulevaisuuden tavoitteet ja itsensä kehittäminen. (Löckenhoff & Carstensen 2004, s. 1395–1396)

Funktionaalinen motivaatioteoria on yksi johdonmukaisimmista, maailmanlaajuisesti käytetyimmistä ja eniten empiiristä näyttöä keränneistä vapaaehtoistyön motivaatiotekijöiden tutkimiseen sovellettavista teorioista. Teoria esittää kuusi motiivitekijää, jotka kuvaavat vapaaehtoisten motivaatioiden koostumista:

- 1) Arvot
- 2) Ymmärrys
- 3) Sosiaalisuus
- 4) Kehittyminen
- 5) Ura
- 6) Turvallisuus

Teorian mukaan yksilölliset persoonalliset ja sosiaaliset tavoitteet syntyvät niistä syvimmistä psykologisista tekijöistä, jotka ovat peräisin asenteista ja käsityksistä. Teorian avulla voidaan saada ihmisiä kiinnostumaan vapaaehtoistyön tekemisestä tarjoamalla heille oikeanlaisia psykologisia motivaattoreita. Funktionaalisen motivaation, monien muiden teorioiden ja tutkimusten pohjalta Clay ja Snider kehittivät vuonna 1992 Volunteer Functions Inventory (VFI)- työkalun. Kansainvälisesti sen reliabiliteetti ja validiteetti on arvioitu korkeiksi ja työkalu onkin erittäin käytetty. (Asghar, 2015; Chacón ym., 2017)

Yeungin (nyk. Pessi) timanttimalli (KUVA 8) perustuu psykologian eri motivaatioteorioihin. Mallin mukaan moninaista vapaaehtoistoimintaa voidaan hahmottaa vastinparien kanssa. Parit muodostavat jatkumon, eikä toinen ääripää sulje toista pois. Motivaatiot voivat muuttua, jolloin vapaaehtoinen ikään kuin vaeltaa koordinaattien eri puolella; itsestä ulospäin toiminnan, kontaktien, uusien asioiden ja antamisen näkökulmista sekä itseä kohti pohdinnan, etäisyyden, tuttujen teemojen jatkuvuuden ja saamisen kautta. (Pessi & Oravasaari, 2010, s. 155–156)

Kuva 8. Yeungin timanttimalin mukaan motivaatiota voidaan hahmottaa vastinparien kanssa. (Lähde: Yeung 2005)

Suoria henkilökohtaisia hyötyjä vapaaehtoistyössä voi olla fyysisen kunnon ja terveyden paraneminen. Työn jatkuvuuden kannalta on tärkeää, että vapaaehtoinen kokee työn merkitykselliseksi ja palkitsevaksi. Koulutuksella, työnohjauksella ja virkistäytymisellä voidaan sitouttaa vapaaehtoistyöhön. (Väisänen 2010, s. 5 ja 9) Vapaaehtoisia voidaan palkita esimerkiksi yhteisellä kiitosjuhalla (Helsingin kaupunki, 2011.)

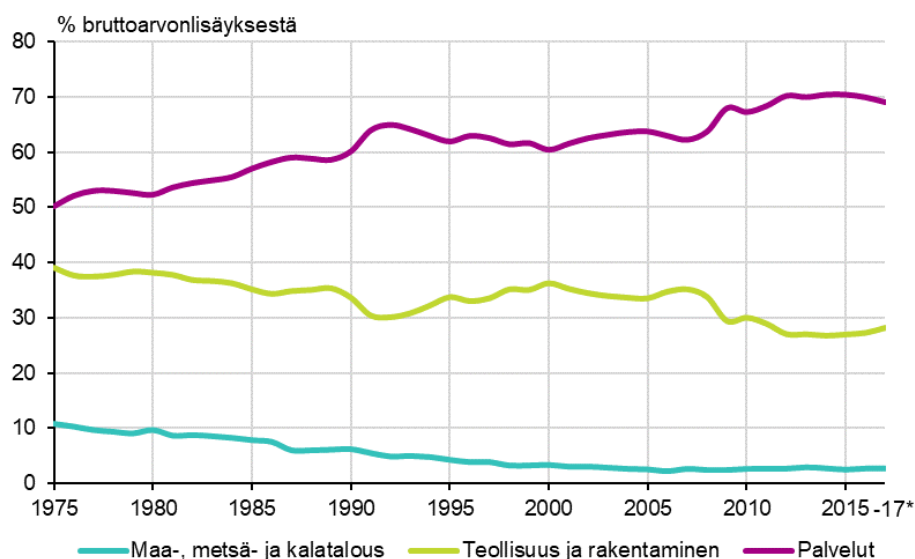
Motivaation ja vapaaehtoistyön mielekkyyden ja säilyttämiseksi työn tuli aina olla palkitsevaa tekijälleen. Tähän auttaa tehtävien tarkka määrittäminen ja yksilön tarpeiden huomioinen. Vapaaehtoistyöntekijä odottaa työstään kiitosta ja palautetta. Ilman koordinoitua ei ole vapaaehtoistoimintaa. Myös palkatun henkilökunnan tulee pystyä ohjaamaan vapaaehtoistyöntekijää. (Väisänen, 2010, s. 18–19 ja 29)

6 PALVELUMUOTOILU

Globaali väestö on siirtymässä materialismin aikakaudelta kohti kestävämpää elämäntapaa. Ostokäyttäytyminen ja käsitys hyvästä elämästä sekä sen ilmentymisestä on muuttumassa. Materiaalinen omaisuus ei ole enää menestymisen mittari, vaan keskitymme enemmän kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Aaltonen ym., 2012, s. 103-106)

Markkinatalouden muutos näkyy siirtymisenä tavarakylläisyydestä palveluiden tarjoamiseen. Tilastokeskuksen (2019) mukaan Suomessa palvelujen osuus bruttokansantuotteesta on noin 70 % (TAULUKKO 3). Kyse on resurssien kuluttamisen vaihtumisesta resurssien jakamiseen. Palvelumuotoilun avulla vastataan muutokseen räätälöimällä uudentlaisia palveluja asiakkaille. (Tuulaniemi 2011; Miettinen 2011, 21) Palvelumuotoilulla tarkoitetaan jo olemassa olevien palveluiden kehittämistä ja uusien innovoimista. (Miettinen, 2011, s. 21)

Taulukko 3. Suomen talouden rakennemuutos kertoo siirtymisestä resurssien kuluttamisesta resurssien jakamiseen: palveluiden osuus 70 % (Lähde: Tilastokeskus, 2019)

6.1 Asiakkaan ymmärtäminen

Palvelumuotoilun lähtökohtana voidaan pitää asiakkaan ymmärtämistä. Palveluilla tuotetaan arvoa asiakkaalle. Arvo ei välttämättä ole rahallista arvoa, vaan sidosryhmän kokemus hyödyllisyydestä. Asiakas on aina osa palvelutapahtumaa, joten parhaisiin ratkaisuihin päästäkseen, osallistetaan palvelunkäyttäjä mukaan kehitystyöhön. (Tuulaniemi, 2011; Miettinen 2011, s. 22 ja 30)

Palvelumuotoilu hyödyntää muotoilualan menetelmien käyttöä eri toimijoiden välillä. Käyttäjälähtöisyys on saanut uuden ulottuvuuden entistä tiiviimpään yhteistyöhön tähtäävästä palvelumuotoilusta. Yhdessä kehitetyt ideat voidaan kuvata visuaalisesti helpommin ymmärrettävään muotoon. Palvelumuotoilulla yhdistetään käyttäjän toiveet ja odotukset sekä palveluntuottajan liiketoiminnalliset tavoitteet. Tavoitteena on aina tuottaa taloudellisesti, sosiaalisesti sekä ekologisesti kestäviä palveluja. (Miettinen, 2011, s. 21–23)

Palvelumuotoilun asiakasnäkökulman ymmärtäminen ja uusien menetelmien hyödyntäminen avaa yrityksille uusia ovia. Työskentelytapojen muutos vaatii organisaatiolta resursseja uudenlaiseen tapaan tuottaa palveluja. Tutkimus ja kehittämistoimintaan panostaminen sekä uusien osastojen ja roolien luominen antaa mahdollisuuden innovoimiseen ja tulevaisuuden palvelutuotantoon. (Miettinen, 2011, s. 28)

6.2 Palvelumuotoilun työkalut

Yhteissuunnittelu ja palveluiden -kehittäminen toteutetaan erilaisten luovien tekniikoiden avulla. Sen tavoitteena on inspiroida suunnittelua ja tuottaa yhdessä tietoa sekä ratkaisuja. Yhteiskehittämisessä tuodaan yhteen eri alojen asiantuntijat ja toimijat. Yksi palveluiden ominaisuus onkin monialaisuus. (Miettinen, 2011, s. 77–78)

Palvelupaketissa kuvataan palvelun lopputulos. Ydinpalvelun lisäksi siihen kuuluu palveluprosessia tukevat liitännäispalvelut. Nämä jaetaan edelleen avustaviin palveluihin, jotka ovat välttämättömiä tekemään ydinpalvelun käytöstä helppoa sekä tukipalveluihin, joilla tuotetaan arvoa ja palvelun miellyttävyyttä. (Miettinen, 2011, s. 43–45)

Palvelumuotoilun palvelupolkua voidaan verrata kuvakäsikirjoitukseen. Palvelu kuvataan asiakkaan näkökulmasta aikajärjestyksessä vaihe vaiheelta. Tämä on hyvä työkalu palveluiden kehittämiseen. Palvelun tarinalistamisen jälkeen voidaan siirtyä tuotannon suunnitteluun eli käytännön toteutukseen. Visuaalista palvelusuunnitelmaan kutsutaan nimellä Service Blue Print. (Miettinen, 2011, s. 112)

6.3 Yhteiskehittämisen malli

Yhteiskehittämisellä tarkoitetaan ihmisten välistä tavoitteellista yhteistyötä. Kaupunki on olemassa kaupunkilaisia varten. Sen kehittämisestä ja rakentamisesta vastaavat vuorovaikutteiset ihmiset. Yhteiskehittämisen toimintamalli auttaa kaupunkiekosysteemin kaikkia toimijoita osallistumaan ja vaikuttamaan. (Espoon kaupunki, 2018b, s. 5–7)

Miettisen (2011, s. 81) mukaan yhteiskehittämiselle voidaan nähdä useita syitä, kuten

- Ryhmän yhteistyön parantaminen ja yhteisen kielen löytäminen
- Luovan ajattelun ja käyttäjälähtöisen asenteen kehittäminen
- Uusien näkökulmien saaminen
- Lisätiedon saaminen ja ymmärryksen kehittäminen tietystä kohde-ryhmästä
- Uusien liiketoiminta- ja yhteistyöverkostojen luominen

Espoo haluaa olla tulevaisuuden kaupunki, jossa asukkaat ja yritykset voivat luoda uutta kokeilemalla. Kaupungin rooli on tarjota tiloja ja välineitä sekä koota yhteen tahot, joilla on yhteisiä kiinnostuksen kohteita. Yhteiskehittämisen runko (KUVA 9) noudattaa kaikissa palvelumuotoilua koskevissa hankkeissa ja projekteissa samaa kaavaa. (Espoon kaupunki, n.d.b)

Kuva 9. Palvelumuotoilua voidaan toteuttaa yhteiskehittämisellä. Aiheesta riippumatta prosessi noudattaa samaa toimintarunkoa. (Lähde: Espoon kaupunki, n.d.c)

Yhteiskehittäminen on toimintatapa, jonka avulla kaupunkia kehitetään yhdessä eri sidosryhmien tarpeet huomioiden. Sen avulla luodaan uusia innovaatioita, toimintatapoja sekä uudenlaista liiketoimintaa. Kehittämistyö lähtee liikkeelle niin kaupungin kuin kaupunkilaisten tarpeista. Yhteiskehittämien auttaa luomaan parempia palveluja sekä parempaa elinympäristöä. (Espoon kaupunki, n.d.c)

6.3.1 Yhteissuunnittelun työpaja

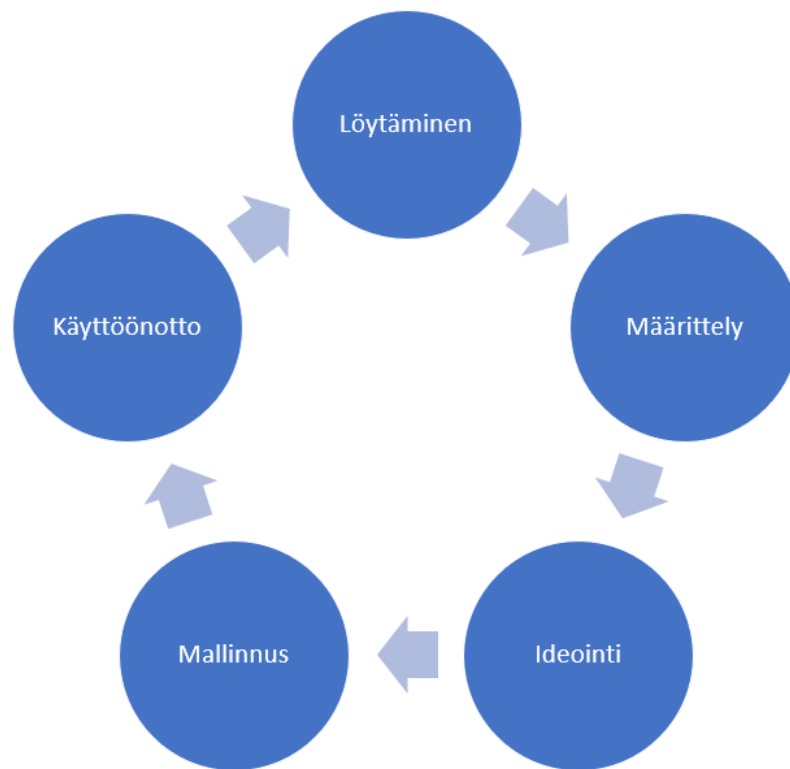
Oleellinen osa yhteiskehittämistä on suunnittelutyöpaja, jossa ratkaistavaa haastetta ja palvelutarvetta lähestytään sidosryhmää osallistaen. Yhteissuunnittelua voidaan käyttää myös tulevaisuuden palvelujen hahmottamiseen. Tulevaisuuden palvelutarjonta voivat olla täysin uutta palvelua tai olemassa olevien palvelujen kehittämistä. Kaikkein tärkeintä on tunnistaa pääasiallinen tarve, mihin yhteissuunnittelulla tähdätään. (Miettinen, 2011, s. 80)

Työpajan rakenne suunnitellaan etukäteen. Tarpeen tunnistamisen perusteella pyritään vastaamaan, kenelle työpaja on suunnattu eli minkälaisia ihmisiä työpaja tarvitsee mukaan, jotta lopputulos saavutetaan. Työpajatilaisuudessa alkusanojen jälkeen esitellään tavoitteen kaikille osallistujille. Alustuksen jälkeen ryhmä viritetään eli lämmitellään kohti toiminnallista osuutta eli yhteissuunnittelua. Ryhmien työosuuden jälkeen kaikki tulokset esitellään ja käydään loppukeskustelu. Kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus työpajan aikana mahdollistaa erilaisten luovien menetelmien käytön ja empaattisen ymmärryksen kehittymisen. (Miettinen, 2011, s. 81 ja 83)

Pelimäiset ja tarinalliset työpajat tukevat palveluiden yhteissuunnittelua. Ne lisäävät unelmointia ja mahdollisuuksien kuvittelua. Mielikuvitusta ruokkivien työkalujen avulla saadaan suunnittelua inspiroivaa tietoa. (Miettinen, 2011, s. 83)

6.4 Kokeiluista konsepteihin

Yhteissuunnittelu ja iteraatio eli toistuva suunnittelu ovat osa palvelumuotoilun ydintä. Suunnittelu ja ratkaisut jalostuvat koko ajan, muodostaen jatkuvan prosessin (KUVA 10). Muotoiluajattelulle on tyypillistä empatian tunteminen muita kohtaan, asioiden näkeminen, joita muut eivät huomaa ja tämän hyödyntäminen innovaation lähteenä. Muotoiluajattelulla tuotetaan uusia ratkaisuja ongelmiin ja hyödynnetään ratkaisujen löytymiseksi luovia työskentelytapoja. (Miettinen, 2011, 23–27 ja 77)

Kuva 10. Palvelumuotoilun prosessi (Lähde: Espoon kaupunki, n.d.d)

Palvelumuotoilu on oppimista kokeilujen kautta. Lopputulosta ei tiedetä etukäteen, joten prosessi pidetään avoimena ja muokataan jatkuvasti tiedon lisääntyessä. Palvelumuotoilua voidaan sanoa jatkuvaksi palvelun kehittämiseksi. Toiminnan tarkkailua ja kehittämistä jatketaan palvelun käyttöönotonkin jälkeen. (Espoon kaupunki, n.d.d)

6.5 6Aika

6Aika -strategia on kuuden Suomen suurimman kaupungin – Espoon, Helsingin, Vantaan, Tampereen, Turun ja Oulun yhteinen kestävä kaupunkikehityksen toimintasuunnitelma. 6Aika hankkeet tarjoavat yrityksille mahdollisuuden uusien palveluiden kehittämiseen. Tavoitteena on synnyttää Suomeen uudenlaista osaamista, työpaikkoja ja liiketoimintaa. (6Aika n.d.e)

Espoon kaupunki on toiminnassa mukana jakaakseen Espoo-tarinan sanomaa kansalliselle tasolle. 6Aika ohjelmakokonaisuus painottaa kolmea painopistealuetta: avoimet innovaatioalustat, avoin data ja rajapinnat sekä avoin osallisuus. Kaikilla painopistealueilla on käynnissä kuutoskaupunkien yhteinen kärkihanke ja erillishaun kautta käynnistyneitä pilottihankkeita. (Espoon kaupunki, n.d.f)

6.5.1 Make With Espoo

6Aika-kärkihankkeissa syntyneistä töistä on laadittu julkaisut Make With Espoo -tuoteperheen alle. Julkaisut on tarkoitettu työkaluiksi kaikille kunta- ja kaupunkiyhteisöjen kehittäjille, yrityksille, tutkimuslaitoksille, korkeakouluille, yhteisöille ja palvelukehityksestä kiinnostuneille kuntalaisille. (Espoon kaupunki, n.d.g)

Tässä työssä käsiteltävän kaupunkiympäristön vapaaehtoistoimintamallin kehittämisessä hyödynnettiin Make With Espoo -tuoteperheen yhteiskehittämisen mallia. Yhteiskehittämisen mallia voidaan pitää käsikirjana espoolaiseen palvelumuotoiluun. Esitteen ensimmäisellä sivulla todetaan:

*Kaupunki on olemassa ihmisiä varten,
ja sitä rakentaa ihmisten välinen vuorovaikutus.*

Espoo haluaa vastata Kaupunki palveluna –City as Services -mallin avulla kasvaviin ja monimuotoistuviin palvelutarpeisiin asukas- ja asiakaslähtöisesti, kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti. (Espoon kaupunki, n.d.c; Espoon kaupunki, n.d.h)

Talouden globalisaatio, teknologiamurrokset ja arvonluonnin logiikan muuttuminen haastavat organisaatioiden innovaatiotoiminnan. Yrityksiltä edellytetään panostusta uudenlaisten osaamisten kehittämiseen, digitaalisia valmiuksia sekä parempaa markkinoiden ja asiakkaiden tarpeiden ymmärrystä. Julkishallinto, yritykset, järjestöt, asukkaat ja yhteisöt muodostavat keskinäisriippuvan ekosysteemiverkoston. Julkisella sektorilla on merkittävä rooli ekosysteemien rakentamisessa ja kehittämisessä. Vaikka julkinen sektori ei voi varsinaisesti johtaa ekosysteemiä tulosten saavuttamiseksi tarvitaan kuitenkin jatkuvaa vuoropuhelua elinkeinoelämän, tutkimuksen ja hallinnon välillä. (TEM, n.d.)

Yhteiskehittämisellä tavoitellaan nopeita kokeiluja ja niistä oppimista. Kokeilujen tarkoituksena on implementoida ideoita ja löytää parhaat ratkaisut. Kokeilujen ja pilottien jälkeen voidaan vasta puhua valmiista konsepteista. (Espoon kaupunki, 2018b)

7 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämä opinnäytetyö toteutetaan toiminnallisena kehittämistyönä. Tutkimuksessa edetään projektiluontoisesti. Teoriaosuuden pohjalta pohditaan uusia toimintatapoja ja hyviä käytänteitä vapaaehtoistyön toteuttamiseksi. Sidosryhmiä osallistavilla työpajoilla haetaan ideoita ja suuntaviivoja toimintatavoille.

7.1 Toiminnallinen tutkimus

Toimintatutkimus on ennemminkin toimintatapa kuin tutkimusmetodi. Perinteistä tutkimusta ohjaa teoreettinen intressi eli halutaan tietää miten asiat ovat. Toimintatutkimusta taas ohjaa käytännöllinen intressi eli halutaan tietää miten asiat voisi tehdä paremmin. Toimintatutkimuksella on siis kaksoistehtävä: toiminnan tutkiminen ja kehittäminen. (Valli, 2018)

Teoriaosuus käsittelee kaupunkiympäristössä tehtävää vapaaehtoistyötä niin Espoossa kuin muissakin kaupungeissa. Teorian kautta etsitään hyviä käytänteitä toteuttaa ja organisoida vapaaehtoistyötä. Palvelumuotoilun avulla löydetään uusia tapoja toimia vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa.

Tämänkaltainen kehittämistyö voidaan nähdä projektina, jossa teorian kautta haetaan suuntaviivat kehittämistyölle. Vaikka opinnäytetyönä toteutettavalle tutkimukselle määritellään projektinomaisesti alku ja loppu, kehittämistoiminta kuitenkin usein jatkuu vielä varsinaisen projektin jälkeenkkin. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 14–15)

Työn eteneminen vaiheittain kuvaa toimintatutkimukselle tyypillistä sykliä. Syklisen prosessin jokainen vaihe pitää sisällään suunnittelun, toimeenpanon, havainnoinnin ja reflektoinnin. (Kananen, 2014, s. 12) Tämä kehittämisprojekti jaetaan kolmeen vaiheeseen; suunnitteluun, palvelumuotoilun hyödyntäminen, vapaaehtoistyön käsikirjan ja ohjeistuksen laatiminen. Suunnitteluvaiheessa ydinprojektiryhmä hahmottaa nykytilan ongelmat ja laatii projektiin osallistuvista henkilöistä listauksen. Palvelumuotoilun työkaluista hyödynnetään yhteiskehittämisen mallia eli sidosryhmiä osallistetaan erilaisten työpajojen muodossa. Kolmannessa vaiheessa koostetaan henkilökunnan ohjeistus ja vapaaehtoisten käsikirja, joiden avulla prosessin selkeytyy sekä vapaaehtoistyöntekijät otetaan osaksi kaupunkiympäristön hoitoa.

Kehittämistoiminnan seurauksena syntyy tuotos, joka on aiempaa parempi tai kokonaan uusi. Tämänlaisia tuotoksia voivat olla muun muassa palvelu, opas, malli tai toimintatapa. (Salonen, 2012, s. 7, 25) Lähtökohtana kehittämistyölle on yleensä jokin nykytilanteen ongelma tai visio tulevaisuudesta (Toikko & Rantanen, 2009, s. 57).

Espoon visiona on olla taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kaupunki. Strategian yksi kärkitavoitteista on lisätä asukasosallisuutta. Tämän vapaaehtoistyön toimintamallin rakentamisen lähtökohdaksi haluttiin ottaa koko sidosryhmän osallistaminen sekä asukasosallisuuden vahvistaminen. Useiden työpajojen suunnittelu ja sisällyttäminen projektiin koettiin tärkeäksi uusien toimintatapojen jalkauttamiseksi.

Kehittämisen prosessin kulkua joudutaan koko ajan korjaamaan ja suuntaamaan uudelleen. Toimintaa ei voida aina suunnitella etukäteen. Osallisuuden näkökulmassa kehittämistoiminnassa sovitellaan eri toimijoiden näkemyksiä ja muodostetaan yhteistä ymmärrystä heidän kanssaan. Kehittäjä ei ota ulkopuolisen asiantuntijan roolia, vaan osallistuu konkreettiseen toimintaan ja pyrkii avoimeen dialogiin verkoston kanssa. (Toikko & Rantanen 2009, 9–11.) Tässä työssä projektivetäjän rooli talkookoordinaattorina vuoden 2018 aikana oli merkittävässä asemassa. Tutkija tunti jo ennestään toimintakentän ja oli luontevaa osallistua projektiryhmän kokouksiin sekä koko sidosryhmän työpajoihin.

Organisaatio kehittämistoiminnassa tavoittelee toimintakyvyn lisäämistä entistä paremmaksi, järjestelmällisemmäksi ja kilpailukykyisemmäksi. Organisaation toiminnan jatkuvuuden kannalta kehittämistyötä tulisi tehdä jatkuvasti. Onnistunut kehittäminen lisää myös henkilökunnan motivaatiota ja työnvirtausta. (Luoma, 2011, s. 27–28) Tämän tutkimuksen halutaan olevan alkusysäys vapaaehtoisten ja kaupungintyöntekijöiden välisen yhteistyön juurruttamiseen.

8 KEHITTÄMISTYÖN TOTETUTUS

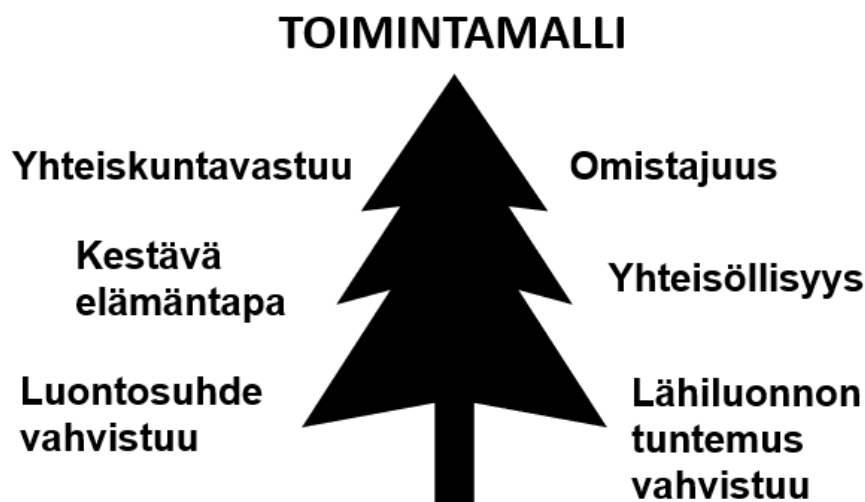
Tämä opinnäytetyötutkimus toteutettiin kehittämisprojektina Espoon kaupungille. Organisaation johto ei ole määritellyt kehittämisen kohdetta, mutta kehittämistyöllä on heidän hyväksyntänsä. Tarve on lähtöisin työntekijöiden ja verkoston toiveista ja kysymyksistä sekä tutkimuksen tekijän havainnoista talkookoordinaattorina toimiessaan.

Tämä toiminnallinen kehittämistyö on jaettu kolmeen vaiheeseen

- 1. Lähtökohtien kartoittaminen ja projektin suunnittelu
- 2. Yhteiskehittämisen mallin hyödyntäminen
- 3. Käsikirjan ja ohjeistuksen laadinta

8.1 Talkoilusta vapaaehtoistyön toimintamalliksi

Toimintamallin haluttiin selkeyttävän vapaaehtoistyön prosessia, sidosryhmiä ja henkilökunnan rooleja. Malli rakennetaan käsikirjaksi vapaaehtois-työntekijöille ja ohjeistukseksi kuntaorganisaation työntekijöille. Kestävä Espoo -ohjelman tavoitteet projektille ovat yleisluontoisempia, mutta toimivat ohjenuorana kokonaisuudelle (KUVA 11).

Kuva 11. Kestävä Espoo -kehittämisohjelma asettaa kaupunkiympäristössä tehtävälle vapaaehtoistyölle suuntaviivat, joilla tähdätään kohti toimintamallia. (Lähde: koostanut Sari Turkka)

Osallistamalla organisaation henkilökunta mukaan kehittämistyöhön tavoitellaan sitoutunutta henkilöstöä sekä uusien toimintatapojen hyväksymistä. Kutsumalla vapaaehtoistyöntekijät mukaan kehittämiseen tavoitellaan motivoituneita vapaaehtoisia, jotka kokevat työstä mielekkäänä sekä palkitsevana.

8.1.1 Projektin suunnittelu

Suunnittelu vapaaehtoistyön toimintamallin kehittämisestä lähti talkookoordinaattorin kutsuessa Espoon ympäristömuotoilun kolmijäsenisen tiimin palaveriin heinäkuussa 2018. Talkookoordinaattori kertoi ensin talkoiden ja muun kaupunkiympäristössä tapahtuvan vapaaehtoistyön nykytilan sekä asukkailta, yrityksiltä ja yhteisöiltä tulleita toiveita. Toiveita oli kerätty vuoden 2018 kevään ja kesän aikana asukkailta tulleiden puheluiden perusteella sekä Surveypal -kysely ja analyysityökalla tehdyn talkoopalautekyselyn avulla. Palautteiden mukaan vapaaehtoistyöntekijöiden oli vaikea löytää tietoa kaupungin internetsivuilta, muutamat kokivat roskien noutopalvelun hitaaksi ja yhteyshenkilöä oli vaikea tavoittaa. Useat suorat yhteydenotot talkookoordinaattorille sähköpostin ja puhelimen välityksellä, kertovat avun ja tuen tarpeesta. Palaverissa tutustuttiin myös nykyisiin haasteisiin kaupungin sisällä, joita oli muun muassa tiedonkulun ongelmat, töiden päällekkäisyys, asiakaspalautteet ja henkilöresurssipula.

Kehittämistyön todettiin täyttävän palvelumuotoilun lähtökohdat, joten projektia lähdettiin rakentamaan sen mukaan. Suunnittelukokouksessa mietittiin toimintamallin arvontuottoa kaupungille ja vapaaehtoisille (LIITE 3). Toimintamallin todettiin hyödyntävän koko kaupunkiorganisaatioita. Yhteisöllisyyden, liikunnan ja hyvinvoinnin lisääntyminen vähentää sosiali- ja terveyspalvelujen tarvetta, ympäristökasvatuksellisuus lisää kestävä elämäntapaa sekä toteuttaa sivistystoimen palvelustrategiaa, teknisen ja ympäristötoimen brändi vahvistuu ja asiakaspalautteen vähenevät kaupunkilaisten omistajuuden lisääntyessä.

Tilaisuudessa jaoteltiin vapaaehtoistyöntekijät neljänlaisiin toimijoihin

- 1) roskakävelijä
- 2) talkootapahtuman järjestäjä
- 3) koulu- ja päiväkotitalkoot
- 4) kummi

Nämä neljä toimintatyyppiä esiteltiin projektiryhmälle aloituskokouksessa syyskuussa 2018. Kokous oli projektin Kick off -tilaisuus. Kokouksessa tutustuttiin aiheeseen sekä haettiin suuntaviivat kehittämistyölle. Lisäksi pidettiin erillinen Skype-kokous resurssien kartoittamista varten. Projektin saikannatusta ja sitä päätettiin jatkaa yhteiskehittämisen mallilla. Projektista hahmoteltiin kalanruotokaavio (LIITE 4), jolla tavoitteet ja tarvittavat toimet saatiin koottua selkeästi. Projektista hahmoteltiin Espoon visio vapaaehtoistyölle, jonka mukaan

- Espoolaiset ovat kiinnostuneita lähiympäristöstään
- Lähiympäristö koetaan viihtyisäksi ja ympäristöä arvostetaan
- Espoolaiset ovat motivoituneita työskentelemään yhteisen viihtyvyyden eteen sekä kokevat arvostusta ja saavat tukea
- Ilkivalta vähenee ja alueiden virkistysarvo kasvaa
- Toiminta on yhteisöllistä ja houkuttelevaa
- Työtehtävät ovat monipuolisia ja kiinnostavia
- Espoo on esimerkkinä kestävästä elämäntapaa tukevasta, osallistavasta ympäristötyöstä

8.1.2 Verkoston kokoaminen

Poikkihallinnollisessa kehittämistyössä on tärkeää koko kaupunkiorganisaation osallistaminen. Talkookoordinoinnin aikana toimintaverkosto piirrettiin MindMap -malliseksi kartaksi (LIITE 5). Heinäkuun ideointikokouksessa ydinprojektiryhmä eli talkookoordinaattori ja ympäristömuotoilun tiimi keskustelivat projektioorganisaation rakenteesta. Kokouksen aikana päätettiin mukaan kutsuttavat henkilöt. Projektioorganisaatio (LIITE 6) rakentui tämän työn tekijän sekä ympäristömuotoilun tiimin kokemusten pohjalta. Kaikki mukaan kutsutut henkilöt olivat ennestään tuttuja ydinprojektiryhmälle muiden yhteistyökuvioiden kautta.

Yhteiskehittämisen mallin hyödyntämiseksi tutkittiin myös kaupunkiorganisaation ulkopuolista toimijaverkkoa. Päätettiin järjestää yhteiskehittämisen mallin mukainen työpaja ja kutsua mukaan kuluneen vuoden aktiivisia talkoolaisia, joita oli yhteensä 80 henkilöä. Talkoolaisia oli kaikilta viideltä kaupunkikeskuksen alueelta; Espoon keskus, Leppävaara, Tapiola, Matinkylä ja Espoonlahti. Heidän joukossaan oli asukkaita, asukasyhdistyksiä ja muita järjestöjä, yrityksiä, kouluja ja päiväkoteja.

8.2 Yhteiskehittämisen mallin hyödyntäminen

Miettinen (2011, s. 80) toteaa, että oleellinen osa yhteiskehittämistä on suunnittelutyöpaja, jossa ratkaistavaa palvelutarvetta lähestytään sidosryhmää osallistaen. Työpajalla haluttiin selvittää miten kaupunkiorganisaation ulkopuolinen sidosryhmä haluaisi toimia kaupunkiympäristössä, mitä työtä he haluaisivat toteuttaa vapaaehtoistyönä ja miten kaupunkina siihen voidaan vastata.

8.2.1 Työpajan suunnittelu

Aloituskokouksen ja resurssien kartoituksen jälkeen alkoi ulkoisen sidosryhmän työpajan suunnittelu. Kokouksia järjestettiin kaksi ja niihin osallistui talkookoordinaattori ja ympäristömuotoilun tiimi. Myös muut projektiryhmän jäsenet pyydettiin osallistumaan mahdollisuuksien mukaan. He eivät kuitenkaan osallistuneet muiden työtehtävien takia. Tapaamisissa

suunniteltiin talkookonseptien tuottamiseen soveltuvaa työpajaa, sen aikataulua ja menetelmiä. Työpajasta haluttiin visuaalinen, yksinkertainen ja helposti toteutettavissa oleva.

Tilaisuuden ajankohdaksi päätettiin marraskuun loppu, jotta suunnittelu ja valmistelutyölle olisi riittävästi aikaa. Joulukuun arveltiin karsivan osallistujamäärää yleisten kiireiden takia. Työpaja nimettiin Vapaaehtoistyön uudet toimintamallit -nimiseksi. Kutsu päätettiin lähettää henkilökohtaisena kutsuna sähköpostilla (LIITE 7).

Työpajaa varten varattiin Espoon keskuksessa oleva Valtuustotalon kahvila sen koon, sijainnin keskeisyyden ja vaikuttavuuden takia. Tilaisuuteen päätettiin tilata kahvitarjoilut houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Yhteiskehittämisen onnistumiseksi suunniteltiin pelillinen työkalu, johon kuului pelilauta ja resurssikortteja. Työpajaan osallistujat jaettaisiin neljään ryhmään

- Yhteiskuntavastuu ja yritysysteistyö
- Sivistystyö, koulujen ja päiväkotien ympäristötyö
- Aktiivisuus, asukasyhdistykset, asukasfoorumit, yhdistykset
- Kummius, monumentit, historialliset kohteet

Ryhmät muodostaisivat pelin avulla uusia konsepteja vapaaehtoistyön tekemiseen kaupunkiympäristössä. Ydinprojektiryhmä suunnitteli pelialustan sekä siihen liittyvät pelikortit. Ympäristömuotoilun tiimi suunnitteli ja toteutti pelin visuaalisen ilmeen (LIITE 8).

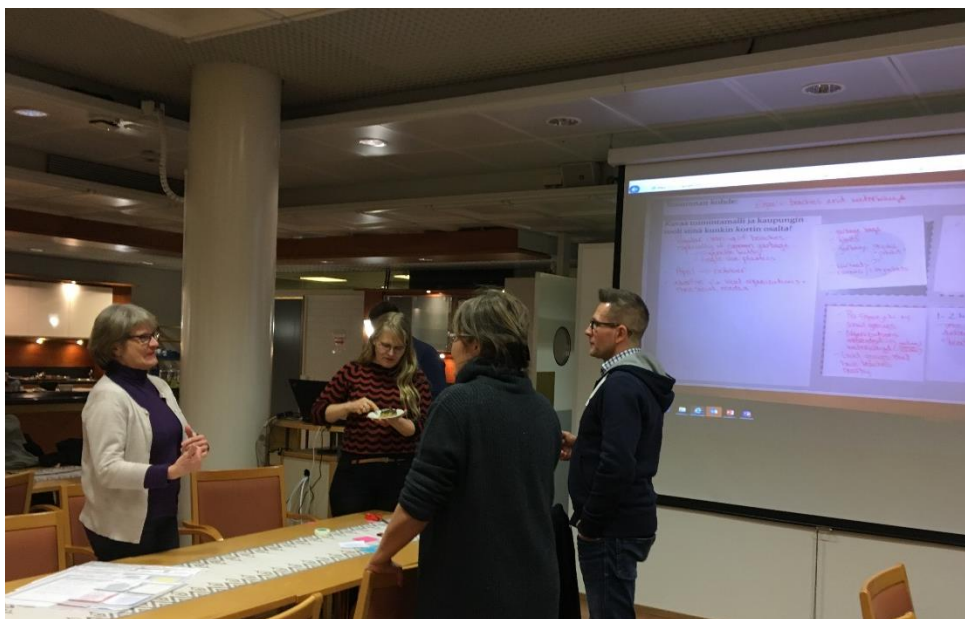
8.2.2 Työpajan toteutus

Henkilökohtaiseen Vapaaehtoistyön uudet toimintamallit -kutsuun vastasi 23 henkilöä. Kolme heistä joutuivat peruuttamaan osallistumisen muiden kiireiden takia ja yksi jäi pois ilmoittamatta. Osallistujia oli siis yhteensä 19.

Tilaisuuden kesto oli 2,5 tuntia. Ensimmäisenä oli kahvitarjoilu, jonka jälkeen Espoon kaupungin vihertuotantopäällikön tervetulosanat. Projekti-päällikkö, eli tämän tutkimuksen tekijä, piti alustuksen projektista ja työpajan tavoitteista. Ympäristömuotoilun tiimi esitteli pelialustan ja pelin kulun.

Osallistujille oli jaettu sähköpostilla tarkennuksia työpajasta ennen tilaisuutta ja kaikki tiesivät etukäteen mihin ryhmään kuuluvat. Ryhmäytymisen jälkeen neljä fasilitaattoria ohjasivat pelin kulkua noin 1,5 tunnin ajan. Jokaisella ryhmällä oli käytössään useita pelilautoja ja resurssikortteja. Heidän tehtävänä oli ideoida ja rakentaa mahdollisimman monta uutta konseptia vapaaehtoistyöhön.

Pelilaudalle otsikoitiin vapaaehtoistyön kokeilun työnimi ja kerrottiin muutamalla lauseella toiminnan idea. Tämän jälkeen pelaajat suunnittelivat kokeilua yhdessä resurssikorttien kanssa. Resurssikorteille oli varattu pelilaudalta neljä symbolia; kello (aika), ihminen (työvoima), harava (tarvikkeet), € (raha). Kaupungin tarjoamia resursseja olivat muun muassa roska-astiat, hanskat, haravat, roskapihdit, neuvonta, koulutus ja viestintä. Lopuksi pelin tulokset esiteltiin ryhmittäin kaikille (KUVA 12).

Kuva 12. Marraskuussa 2018 Espoon Valtuustotalolla järjestetyssä Vapaaehtoistyön uudet toimintamallit -työpajassa esiteltiin lopuksi työn tulokset. (Kuva: Sari Turkka)

8.2.3 Työpajan tulokset

Työpajan tavoitteena oli selvittää miten kaupunkiorganisaation ulkopuolinen sidosryhmä haluaisi toimia kaupunkiympäristössä, mitä työtä he haluaisivat toteuttaa vapaaehtoistyönä ja miten kaupunkina siihen voidaan vastata.

Työpajan tulokset kirjattiin pelilaudalle (KUVA 13). Yhteensä uusia vapaaehtoistyön malleja saatiin 20 erilaista. Näistä projektiryhmä valitsi kymmenen toteuttamiskelpoista kokeilua (LIITE 9). Kaikki vapaaehtoistyön kokeilut esiteltiin projektiryhmän yhteisessä kokouksessa. Ryhmä arvioi kokeilujen toteuttamiskelpoisuuden sekä sopi vaadittavista resursseista.

Kokeilut toteutetaan vuoden 2019 kevään, kesän ja syksyn aikana. Niiden onnistumisista ja haasteista raportoidaan loppuvuodesta 2019, jonka jälkeen tarkastellaan ovatko uudet mallit jatkossa toteutettavissa. Raportin perusteella tehdään mahdollisia muokkauksia tämän tutkimuksen

seurauksena syntyneisiin vapaaehtoistyön toimintamallin ohjeistuksen ja käsikirjan sisältöihin.

Kuva 13. Yhteiskehittämisen periaatteella toteutettu Vapaaehtoistyön uudet toimintamallit -työpajan tulokset kirjattiin pelilaudalle. (Kuva: Sari Turkka)

Vapaaehtoisilla oli useita toiveita kaupungille. Osa niistä oli jo nykyisellään toteutettuja: roskapihdit, jätesäkit ja jätteiden poiskuljetus. Viheralueiden hoitoon toivottiin lainattavia työkaluja sekä mahdollisesti talkooväitä. Osassa uusista konsepteista perusteltiin pienen palkkionmaksun lisäävän motivaatiota isomman työporukan kokoamiseen. Esimerkiksi asukasyhdistykset käyttäisivät palkkion viestintään tai pullakahveihin. Kaupungilta toivottiin vahvempaa roolia tapahtumien viestintään ja mukanaoloon. Erityisesti asiantuntijaluennot ja vierailut kouluissa tai tapahtumissa lisäisivät motivaatiota.

8.3 Vapaaehtoistyön käsikirjan koostaminen

Vapaaehtoistyö kaupunkiympäristössä -ohjeistuksen ja käsikirjan laadinnassa hyödynnettiin yhteiskehittämisen tuloksia sekä tutkimuksen teoriaosuutta. Lisäksi haluttiin vielä osallistaa henkilökuntaa mukaan ennen ohjeistuksen laadintaa. Heidän hiljaisen tiedon ja kokemuksen hyödyntäminen sekä sitouttaminen vapaaehtoistyön tukemiseen on erittäin tärkeää projektin tulosten hyödyntämisen kannalta.

8.3.1 Käsikirjan suunnittelu

Projektiryhmän toiveesta ohjeistuksen haluttiin tuovan selkeyttä ja helpoutta vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa toimimiseksi. Nykyisillä henkilöresursseilla töiden koordinoimiseen ja ohjeistamiseen ei voida panostaa ajallisesti kovin paljoa, joten toimintatapojen on oltava kaikille selkeät.

Ennen käsikirjan ja ohjeistuksen koostamista järjestettiin kaupungin viherkunnossapitoyksiköille työpaja. Tämän tarkoituksena oli kuunnella kaupungin työntekijöitä ja innostaa heidät pohtimaan vapaaehtoistyön merkitystä omalle työlle.

Tähän tutkimukseen haluttiin rajata mukaan ainoastaan viherkunnossapidon henkilökunta, koska he ovat useimmiten tekemisissä vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Heidän ydintoimintaansa on huolehtia kaupungin hallinnoimien viheralueiden kunnossapidosta ja hoidosta.

Espoon kaupungin viherkunnossapito jaetaan kuuteen eri yksikköön. Jokaiselle yksikölle järjestettiin oma työpajatilaisuus keväällä 2019. Työpajaan kutsuttiin mukaan koko henkilökunta. Tilaisuuksiin osallistui 66 henkilöä eli noin 60 % koko henkilökunnasta. Työpaja rakentui keskustelevalle kolmen kysymyksen ympärille:

- Minkälaisia vapaaehtoistöitä viherkunnossapitoalueellasi on tehty?
- Minkälaisia vapaaehtoistöitä viherkunnossapitoalueellasi voisi tehdä?
- Tarvitaanko vapaaehtoistöiden järjestelyjä varten jotain lisäresursseja?

Työpajan osallistujamäärästä riippuen jokaista kysymystä pohdittiin ensin yksin, pareittain tai pienryhmissä ja kirjoitettiin vastaukset Post-it lapuille. Noin viiden minuutin pohdiskelujen jälkeen kysymys käytiin yhteisesti läpi. Aikaa keskustelulle oli noin 15 minuuttia yhtä kysymystä kohti.

Työpajan aikana löytyi paljon uusia kaupunkiympäristössä tehtyjä vapaaehtoistyön muotoja, joissa kaupunki on jo mukana. Työntekijät suhtautuivat vapaaehtoistyöntekemiseen myönteisesti, mutta henkilöresurssien puute ja toiminnan koordinoivastuutahon puuttuminen olivat suurimpia huolenaiheita.

Eniten tällä hetkellä tehdään roska- ja vieraslajitalkoita. Muutama mainitsi myös viljelylaatikot alueellaan. Yksi viherkunnossapitopiiri järjestää vuosittain työjyvinvointipäivätempauksia alueen yrityksen kanssa. Kohteena oli yleensä puistoalue, jossa tehtiin vaihtelevia kunnossapitotöitä yhdessä yrityksen työntekijöiden sekä viherkunnossapidon henkilökunnan toimesta.

Apua toivottaisiin erityisesti rikkaruohojen kitkentään, risujen kasaamiseen ja vieraslajien torjuntaan. Eniten keskustelua herättivät kunnossapitoa ja kaupunkilaisia häiritsevät koirankakat, jotka paljastuvat keväisin

lumen alta. Koirankakkojen keräämiseen toivottiin jonkinlaista kevättempausta yhdessä asukkaiden kanssa. Mahdollisesti tulevaisuudessa toteuttavia ideoita olivat ympäristötöiden toteuttaminen ulkomaalaisille osana matkailua, sivuvirtojen hyödyntäminen ajatuksella ”toisen roska on toisen aarre”, marjojen kerääminen esimerkiksi vanhuksille palvelutaloon, majanrakennusprojekti, puutarhaopastukset sekä viestintäresurssien vahvistaminen.

Kaikkein eniten toivottiin henkilöresursseja koordinoimaan vapaaehtoistyötä. Viherkunnossapidon hoidettavan henkilöperusteisen hoitoneriömäärän kasvaessa on hankala resursoida enää muuhun työhön. Vapaaehtoistöiden koordinointiin toivottiin vähintään yhtä vakituista henkilöä, mutta mahdollisuuksien mukaan jokaisessa kunnossapitopiirissä olisi myös hyvä olla vähintään yksi kausityöntekijä, joka voisi käyttää työaikansa vapaaehtoistyön viestintään, talkoo-ohjaukseen, tarvikkeiden kuljetukseen sekä toimimaan alueellisena yhteyshenkilönä vapaaehtoistyöntekijöille. Viherkunnossapidon henkilökunta toivoisi myös itselleen lisämotivaatiota vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa toimimiseen. Monissa yhteistyöprojekteissa vapaaehtoistyöntekijöiden sitouttaminen työhön on osoittautunut haasteelliseksi. LIITTEESSÄ 10 esitellään kaikki työpajan tulokset yksiköittäin.

8.3.2 Ohjeistuksen laatiminen

Vapaaehtoistyö kaupunkiympäristössä -henkilökunnan ohjeistuspaketin tarkoituksena on toimia työntekijöiden apuna. Prossin halutaan olevan mahdollisimman selkeä kaikille osapuolille. Kun asukas tai yhteisö ottaa yhteyttä, on kaupungin organisaation toimittava ketterästi ja osattava kertoa toimintatavoista.

Espoon kaupungin henkilökunnan ohjeistus vapaaehtoistyöhön (LIITE 11) liitetään henkilökunnan sisäiseen, sähköiseen Vapaaehtoistyö kaupunkiympäristössä ryhmätyötilaan. Ohjeistuksessa on otettu mallia Helsingin kaupungin ohjeistuksesta (Koskela, haastattelu 27.6.2019) sekä New Yorkin Henkilökunnan käsikirjasta (New York Government, 2009a)

Vapaaehtoistyön käsikirja on tarkoitettu ohjeistukseksi kaupunkiympäristössä vapaaehtoistyötä tekeville. Sähköinen opas vapaaehtoisille (LIITE 12) liitetään ennen sen käyttöönottoa kaupungin internetsivuille ja printtiversio on saatavissa Teknisen ja ympäristötoimen asiakaspalvelusta. Opas liitetään myös henkilökunnan sisäiseen Vapaaehtoistyö kaupunkiympäristössä Sharepoint -työtilaan. Käsikirjan kirjoittamisessa on otettu mallia Helsingin kaupungin Puistokummi -oppaasta sekä New Yorkin Vapaaehtoisien käsikirjasta (New York Government, 2009b).

9 POHDINTA

Tämän tutkimuksen kannalta yksi tärkeimmistä asioista oli sidosryhmäanalyysin tekeminen ja projektiryhmään kutsuttavien henkilöiden valikoiminen. Tutkimuksessa hyödynnettiin Espoon ympäristömuotoilun -tiimin verkosto-osaamista. Kutsutut henkilöt olivat heille ennestään tuttuja muiden projektien kautta.

Projektin omistajana toimiva Kestävä Espoo -ohjelma oli mukana vain hallinnollisena jäsenenä, edistämässä kaupungin kestävästä kehityksestä ja toteuttamassa ohjelman hyötytavoitteita käytännössä. Idea vapaaehtoistoimintamallin kehittämisestä syntyi tutkimuksen tekijän toimiessa talkookoordinaattorina Espoossa vuonna 2018. Vaikka aihe sai johdon hyväksynnän, huomattiin työn edetessä, että henkilökuntaa oli vaikea osallistaa projektiin. Tulevien projektien kannalta olisi tärkeää selkiyttää projektin tavoitteet ja vastuujako tarkasti heti alussa sekä vahvistaa työnjohdon roolia.

Työpajailtaan oli vaikea saada mukaan kaupungin omaa henkilökuntaa. Asian tärkeyden korostamiseen ja henkilökunnan viestintään täytyisi panostaa enemmän. Tälle projektille oli luotu sähköinen työtila kaupungin sisäiselle sidosryhmälle. Sähköisten järjestelmien muutos vuosien 2018–2019 hankaloitti työtilan käyttöä, eivätkä kaikki osallistujat käyneet kertaakaan siellä. Perinteisempi sähköpostitiedottaminen olisi voinut toimia paremmin tässä tapauksessa. Kaupungin oman henkilökunnan ja varsinkin päälliköiden läsnäolo tilaisuudessa viestisi muille osallistujille aidosta sitoutumis- ja kehittämishalusta.

Marraskuun lopussa ulkopuoliselle sidosryhmälle järjestetyn työpajan ajankohta voisi ajoittua jo varhaisempaan syksyyn. Useat kutsutut eivät voineet osallistua vedoten loppuvuoden kiireisiin. Lisäksi projektinvetäjän olisi hyvä varata puhelinsoittoaikaa kutsuttaville henkilöille. Sähköpostikutsu on helpompi sivuuttaa, kuin henkilökohtaisempi puhelu. Työpaja antoi kuitenkin arvokasta tietoa vapaaehtoisten toiveista. Vastaavanlainen yhteiskehittämisen paja voitaisiin jatkossa järjestää vuosittain. Vapaaehtoisten toiveet pyritään ottamaan huomioon vapaaehtoistyön toimintamallissa ja kehittää käsikirjaa ja ohjeistusta sen mukaan.

Viherkunnossapidon työntekijöille järjestettyyn työpajaan osallistui 60 % koko henkilökunnasta. Samalla kerralla käsiteltiin sähköisten työtilojen muutosta. Aiheiden esittäminen samalla kertaa saattoi vaikuttaa henkilökunnan osallistumishaluttomuuteen.

Käsikirjan koostamisvaiheessa kaupungin vapaaehtoistyön taustaorganisaatio ei ollut vielä valmis. Vapaaehtoistyön koordinaattorin nimeke ei ollut vielä varmistunut, joten muunkin henkilökunnan roolitus riippuu tulevasta vakanssista ja sen sisällöstä. Toiveena olisi, että vapaaehtoistyön koordinaattori aloittaa toimimaan vuosien 2020–2021 välillä. Käsikirjan

sisältöä tarkennetaan henkilöressurssien selvittyä. Tämän takia käsikirjan graafinen ilme ja muutokset sisältöön toteutetaan vasta vuoden 2020 aikana.

Oleellisinta käsikirjan ja ohjeistuksen hyödynnettävyydessä on henkilökunnan tietoisuus dokumenttien olemassaolosta. Haasteena on koko toimialaa koskeva migraatio, joka tarkoittaa sähköisten työtilojen ja niiden sisältämien dokumenttien siirtämistä uuteen ympäristöön. Uusien toimintatapojen opettelu vie aikaa henkilökunnalta.

Vapaaehtoistyötä kaupunkiympäristössä tukisi erilaiset kirjalliset puistoppaat sekä opastetut, että karttapohjaiset puistokävelyt. Näiden avulla kaupunkiympäristö tehdään tunnetummaksi ja asukkaat voivat kokea sen omaksi.

Itsehjautuvuusteorian mukaan motivaatiot voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoihin motivaatioihin. Kaupunkiorganisaatio voi nostaa vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatiota tukemalla uusien taitojen oppimista ja työkokemuksen karttumista tarjoamalla monimuotoisia vapaaehtoistehtäviä.

Ilman koordinoitua ei ole myöskään vapaaehtoistyötä. Tämän lisäksi koko palkatun henkilökunnan olisi ymmärrettävä vapaaehtoisuuden merkitys ja oltava valmiita ohjeistamaan ja auttamaan vapaaehtoisia. Tämä vaatii uudenlaista suhtautumista omiinkin työtehtäviin sekä toiminnan kulttuurimuutosta. Henkilökunnan palkitseminen ja tuen tarjoaminen vapaaehtoistyöntekijöiden ohjaamiselle motivoisi henkilökuntaa uusiin toimintatapoihin.

Ulkoisen sidosryhmän työpajoissa toivottiin karttapohjaa vapaaehtoistöiden hahmottamiseksi. Kartalle merkittäisiin erilaiset talkootapahtumat ja muu kaupunkiympäristöön liittyvä toiminta. Karttapohjan avulla esimerkiksi asukasyhdistykset voisivat leikkimielisesti kisailla millä alueella järjestetään eniten toimintaa. Karttapohja helpottaisi kaupungin henkilökuntaa hahmottamaan eri vapaaehtoistoimijoiden töitä sekä aktivoisi vapaaehtoisia toimimaan kaupunginlaajuisesti.

Vapaaehtoistyön toimintamallin hyötyjä voidaan mitata monin tavoin. Vapaaehtoisten määrän kasvu tai lasku kertoo parhaiten, onko vapaaehtoistyön koordinoitu tuottanut tulosta. Myös koordinaattorille tai alueellisille asiantuntijoille osoitettujen henkilökohtaisten yhteydenottojen määrä kertoo tuen ja ohjauksen tarpeesta. Vuosittaisessa raportissa olisi hyvä huomioida myös vapaaehtoistyön tapahtuminen määrä, tehdyt työtunnit, sekä avoin palaute sekä kyselyjen tulokset.

Tämän tutkimuksen tuloksena syntynyt käsikirja vapaaehtoisille sekä ohjeistus Espoon kaupungin työntekijöille toimivat runkona jatkokehitykselle sekä helpottavat vapaaehtoisten osallistumista kaupunkiympäristön hoitoon.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Niemi, V. & Eiskonen, H. (2012). *Mr & Mrs Future ja 5 suurta kysymystä*. Helsinki: Talentum.

Asghar, H. (2015). The Volunteer Functions Inventory: Examination of Dimension, Scale Reliability and Correlates. *International Journal of Innovative and Applied Research*. Volume 3, Issue (4): 52–64. Haettu 31.3.2019 osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/275886573_The_Volunteer_Functions_Inventory_Examination_of_Dimension_Scale_Reliability_and_Correlates

Carter, N. (2018). *The Politics of the Environment. Ideas, Activism, Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Chacón, F., Gutiérrez, G., Sauto, V., Vecina, M.L. & Pérez, A. (2017). Volunteer Functions Inventory: A systematic review. *Psicothema* 2017, Vol 29 No.3, 306–316. Haettu 31.3.2019 osoitteesta <http://www.psicothema.com/pdf/4398.pdf>

Deci, E.L & Ryan, M.R. (2000). The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. Target article. *Psychological Inquiry*. 2000, Vol.11, No.4, 227–268.

Dunn, J. (2016). Systematic Review of Motives for Episodic Volunteering. *Voluntas*, 27(1), pp. 425-464.

Eskola, M. & Lindholm, A. (2015). *Ei-kävijästä osalliseksi: Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla*. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Espoon kaupunki. (2012). Valtuustoaloite puistokummitoiminnan käynnistämisestä: Pöytäkirja 92. Haettu 31.3.2019 osoitteesta <https://docplayer.fi/6454366-Espoon-kaupunki-poytakirja-92-valtuusto-11-06-2012-sivu-1-1-92-valtuustoaloite-puistokummitoiminnan-kaynnistamisesta-espoossa-poydalle-21-5.html>

Espoon kaupunki. (2015). Meidän puisto -toimintamalli. Haettu 30.5.2019 osoitteesta [https://www.espoo.fi/fi-FI/Meidan_puisto_toimintamalli\(67015\)](https://www.espoo.fi/fi-FI/Meidan_puisto_toimintamalli(67015))

Espoon kaupunki. (2017a). Päätöksenteko: Espoo-tarina. Haettu 20.1.2018 osoitteesta https://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Paatokseteko/Espootarina

Espoon kaupunki. (2017b). Espoo-tarina. Haettu 13.1.2018 osoitteesta <https://www.espoo.fi/download/noname/%7BD2192649-32C3-4E01-8EB1-7CA033DC1945%7D/98258>

Espoon kaupunki. (2017c). Espoo on edelleen Euroopan kestävin kaupunki. Haettu 20.1.2018 osoitteesta [https://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Espoo_on_edelleen_Euroopan_kestavin_kaup\(116809\)](https://www.espoo.fi/fi/FI/Espoon_kaupunki/Espoo_on_edelleen_Euroopan_kestavin_kaup(116809))

Espoon kaupunki. (2018a). Viljelyinto puhkesi kukkaan kaupungilla. Haettu 13.4.2019 osoitteesta [https://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Kestava_kehitys/Viljelyinto_puhkesi_kukkaan_kaupungilla\(136317\)](https://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Kestava_kehitys/Viljelyinto_puhkesi_kukkaan_kaupungilla(136317))

Espoon kaupunki. (2018b). Yhteiskehittämisen käsikirja. Make With Espoo: Espoon kaupunki. Haettu 10.2.2019 osoitteesta https://www.espoo.fi/materiaalit/espoo_kaupunki/verkkolehti/yhteiskehittamisen-kasikirja/

Espoon kaupunki. (n.d.a). Kestävä Espoo -kehitysohjelma. Haettu 20.1.2018 osoitteesta https://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Paatoksenteko/Esootarina/Kestava_Espoo

Espoon kaupunki. (n.d.b). Meidän puisto. Haettu 30.5.2019 osoitteesta https://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Asuminen/Asukastoiminta/Meidan_puisto

Espoon kaupunki. (n.d.c). Yhteiskehittäminen, esite. Haettu 26.1.2019 osoitteesta https://www.espoo.fi/materiaalit/espoo_kaupunki/verkkolehti/yhteiskehittaminen-esite/html5/index.html?page=1&noflash

Espoon kaupunki. (n.d.d). Sivistystoimen työkalupakki palvelumuotoiluun. Haettu 10.2.2019 osoitteesta https://tyotilat.espoo.fi/sito/yhteiset_sito/kehittaminen/Palvelumuotoilu/YhteisetDokumentit/Sivistystoimen_tyokalupakki_palvelumuotoiluun.pdf

Espoon kaupunki. (n.d.e). Palvelujen kehittäminen -6Aika. Haettu 26.1.2019 osoitteesta http://essi.espoo.fi/fi-FI/Yhteiset/Laatu_ja_kehittaminen/Palvelujen_kehittaminen_6Aika

Espoon kaupunki. (n.d.f). Make With Espoo tuoteperhe julkaistiin kehittäjien tueksi. Haettu 26.1.2019 osoitteesta [http://essi.espoo.fi/fi-FI/Yhteiset/Laatu_ja_kehittaminen/Palvelujen_kehittaminen_6Aika/Make_with_Espoo_tuoteperhe_julkaistiin_k\(143289\)](http://essi.espoo.fi/fi-FI/Yhteiset/Laatu_ja_kehittaminen/Palvelujen_kehittaminen_6Aika/Make_with_Espoo_tuoteperhe_julkaistiin_k(143289))

Espoon kaupunki. (n.d.g). Make With Espoo tuoteperhe. Haettu 26.1.2019 osoitteesta <https://www.espoo.fi/fi->

[FI/Espoon kaupunki/Tietoa Espoosta/Julkaisut/Make with Espoo tuoteperhe\(141948\)](#)

Espoon kaupunki. (n.d.h). Kaupunki palveluna, esite. Haettu 10.2.2019 osoitteesta https://www.espoo.fi/materiaalit/espoo_kaupunki/verkko-lehti/kaupunki-palveluna-esite/html5/index.html?page=1&noflash

Hanifi, R. (2013). Voluntary Work, Informal Help and Trust: Changes in Finland. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 72(C), pp. 32-46.

Hays, S. P. (2000). *A History of Environmental Politics Since 1945*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

Helsingin kaupunki. (2011). Vapaaehtoistyön toimintamalli, yhteistyössä rakennusvirasto ja puistojen ylläpitäjät. Haettu 31.3.2019 osoitteesta <https://docplayer.fi/5516255-Vapaaehtoistyon-toimintamalli-yhteistyossa-rakennusvirasto-ja-puistojen-yllapitajat.html>

Helsingin kaupunki. (2018). Kaupunkistrategia 2017–2021. Haettu 7.4.2019 osoitteesta <https://www.hel.fi/static/helsinki/kaupunkistrategia/kaupunkistrategia-2017-2021.pdf>

Jyrkäs, P., Kareinen J., Kivekäs, O., Kontiala, L., Luoto, K. Rantavuori, J., Repo, O., Sauri, P. & Särelä, J. (2014). Opas kaupunkiaktivismiin > uutta kaupunkikulttuuria luomaan. Helsinki.

Löckenhoff, C.E. & Carstensen, L.L. (2004). Socioemotional Selectivity Theory, Aging, and Health: The Increasingly Delicate Balance Between Regulating Emotion and Making Tough Choices. *Journal of Personality* 72:6, December 2004, 1395–1424.

Kananen, J. (2014). *Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä?*. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy.

Kansalaisareena. (n.d.). Vapaaehtoisuus ja vapaaehtoistyö. Haettu 20.1.2018 osoitteesta <http://www.kansalaisareena.fi/osallistu/vapaaehtoistoiminta/>

Kniivilä, M., Horne, P., Hytönen, M., Jäppinen, J. P., Naskali, A., Primmer, E., & Rinne, J. (2011). Monia hyötyjä metsistä–ekosysteemipalveluiden yhteistuotanto ja tuotteistaminen. *PTT raportteja*, 227, 66.

Koivumäki, T. (2015). Osallistuvan budjetoinnin ja palvelumuotoilun pilotointi Tesoman alueen kehittämisessä. *Osallistuva budjetointi-pilotin lopuraportti, helmikuu*.

Koskela, A. (2019). Vapaaehtoistyön koordinaattori. Helsingin kaupunki. Haastattelu 27.6.2019.

Koskela, A., Nummi, E. & Partanen, R. (2018). Puistokummin käsikirja. Haettu 31.3.2019 osoitteesta <http://www.hyvakasvaa.fi/hk/pdf/puistokummi-kasikirja18.pdf>

Kotkan kaupunki. (n.d.) Vapaaehtoistyö Kotkassa. Haettu 7.4.2019 osoitteesta http://www.kotka.fi/tietoa_kotkasta/vapaaehtoisty

Laasanen, J. (2011). Raportteja 70, Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset. Helsinki: Ruralia-instituutti.

Luoma, M. (2011). Organisaation toiminnan kehittäminen -monta tietä yksi päämäärä. Teoksessa Juuti, P. (toim.). Työyhteisön kehittäminen ja johtaminen. Vantaa: Hansaprint.

Miettinen, S. (2012). Palvelumuotoilu

Mutanen, A., Houni, P., Mäntyvaara, J. & Kantola, M. (2018). *Hyöty*. Turku: Turku AMK.

Möttönen, S. & Niemelä, J. (2005). Kunta Kolmas Sektori. Yhteistyön uudet muodot. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

New York Government. (2009a). Staff Handbook: A Guide to Managing Volunteers. Central Park Conservancy.

New York Government. (2009b). Volunteer Handbook. Central Park Conservancy.

New York Government. (n.d.) Volunteer Opportunities. Haettu 7.4.2019 osoitteesta <https://www.nycgovparks.org/opportunities/volunteer>

Oravasaari, T. (2010). Kyvyt käyttöön: seurakuntien vapaaehtoistoiminta ja sen kehittäminen. Haettu 3.3.2019 osoitteesta [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/375816AE18B70F7CC225771A002252CA/\\$FILE/Kyvyt%20k%E4ytt%F6%F6n_lowres.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/375816AE18B70F7CC225771A002252CA/$FILE/Kyvyt%20k%E4ytt%F6%F6n_lowres.pdf)

Oulun kaupunki. (n.d.) Yhteisötoiminnan yhteystiedot. Haettu 7.4.2019 osoitteesta <https://www.ouka.fi/oulu/yhteisotoiminta/yhteystiedot>

Paldanius, J. (1992). Kansalaisten osallistuminen energiapolitiikkaan: institutionaalisen ja omaehtoisen osallistumisen kehittämisenäkökohtia. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Pessi, A.B. & Oravasaari, T. (2010). Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustaminen sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtois-

- toiminnasta. Avustustoiminnan raportteja 23. Helsinki. Haettu 3.3.2019 osoitteesta <http://www.kansalaisareena.fi/RAYraportti23.pdf>
- Plan Be. (2017). Aktiiviset seniorivapaaehtoiset. Koulutusohjelma I Koulutusjakso 7 Luonto ja ympäristö: Ympäristökasvatus, ympäristösuojelu ja kierrätys. Opas vapaaehtoisille. Erasmus
- Ruohotie, P. (1998). Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita.
- Saarela, S. R. (2008). Ekologisesti kestävät kaupunkiseudut ja niiden ekosysteemipalvelut. Helsinki: Suomen Ympäristökeskus SYKE.
- Saastamoinen, O., Kniivilä, M., Alahuhta, J., Arovuori, K., Kosenius, A. K., Horne, P. & Vaara, M. (2014). Yhdistävä luonto: ekosysteemipalvelut Suomessa. *Publications of the University of Eastern Finland, Reports and Studies in Forestry and Natural Sciences, 15*, 203.
- Salo, K. (2015). *Metsä: Monikäyttö ja ekosysteemipalvelut*. Helsinki: Luonnonvarakeskus LUKE.
- Salonen, K. (2012). Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli. Teoksessa Hautala, T., Ojalehto, M. & Saarinen, J. (toim.) *Työelämää kehittämässä*. Ammattikorkeakoulu projektimaisen kehittämisen kumppanina. Turun ammattikorkeakoulu: Oppimateriaaleja 67, 22–31. Haettu 31.3.2019 osoitteesta <http://julkaisut.tuku-amk.fi/isbn9789522162625.pdf>
- Švagždienė, B. (2017). The Success of Learning Organisation: Values Contextualization Dimension. *Montenegrin Journal of Economics*, 13(4), pp. 101-108. Haettu 26.1.2019 osoitteesta <http://mnje.com/sites/mnje.com/files/101 - 108- z 11 - svagzdiene et al.pdf>
- TEM Työ- ja elinkeinoministeriö. (n.d.). Kasvuekosysteemit uuden elinkeino- ja innovaatiopolitiikan välineenä. Haettu 10.2.2019 osoitteesta <https://tem.fi/ekosysteemit>
- Tilastokeskus. (2017). Laatuseloste: Vapaa-ajan osallistuminen 2017. Haettu 3.3.2019 osoitteesta http://www.stat.fi/til/vpa/2017/vpa_2017_2018-08-30_laa_001_fi.html
- Tilastokeskus. (2019). Suomi lukuina: Kansantalous. Haettu 23.3.2019 osoitteesta https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_kansantalous.html
- Toikko, T. & Rantanen, T. (2009). Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Turun kaupunki. (n.d.) Laatikkoviljely. Haettu 13.4.2019 osoitteesta <https://www.turku.fi/laatikkoviljely>

Tuulaniemi, J. (2011). Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum Media Oy. Haettu 26.1.2019 osoitteesta <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789521416880>

6Aika. (n.d.). Älykaupungit tehdään yhdessä. Haettu 26.1.2018 osoitteesta <https://6aika.fi/6aika-avoimia-ja-alykkaita-palveluja/>

Yli-Pelkonen, V. (2009). Luontoalueiden ja ekosysteemipalveluiden säilyttäminen kaupunkien kasvaessa ja ilmaston muuttuessa. Teoksessa P. Bäcklund, M. Faehnle & M. Laine (toim.) Kaupunkiluontoa kaikille—Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, sivut, 73-81.

Valli, R. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle (5., uudistettu painos.). Jyväskylä: PS-kustannus.

Väisänen, M. (2010). Toimintamalli vapaaehtoistoimijoiden johtamiseen. *Verkostojohtamisen JET-tutkinto*.

Yeung, A.B. (2005). Tutkimustyökaluja vapaaehtoisuuden mysteeriin. Teoksessa Nylund, M. & Yeung A.B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 83–103.

ESIMERKKEJÄ PUISTOTOIMINNAN VAPAAEHTOISTYÖN LOGOISTA

Helsingin kaupunki

Chicago

Phoenix

Washington

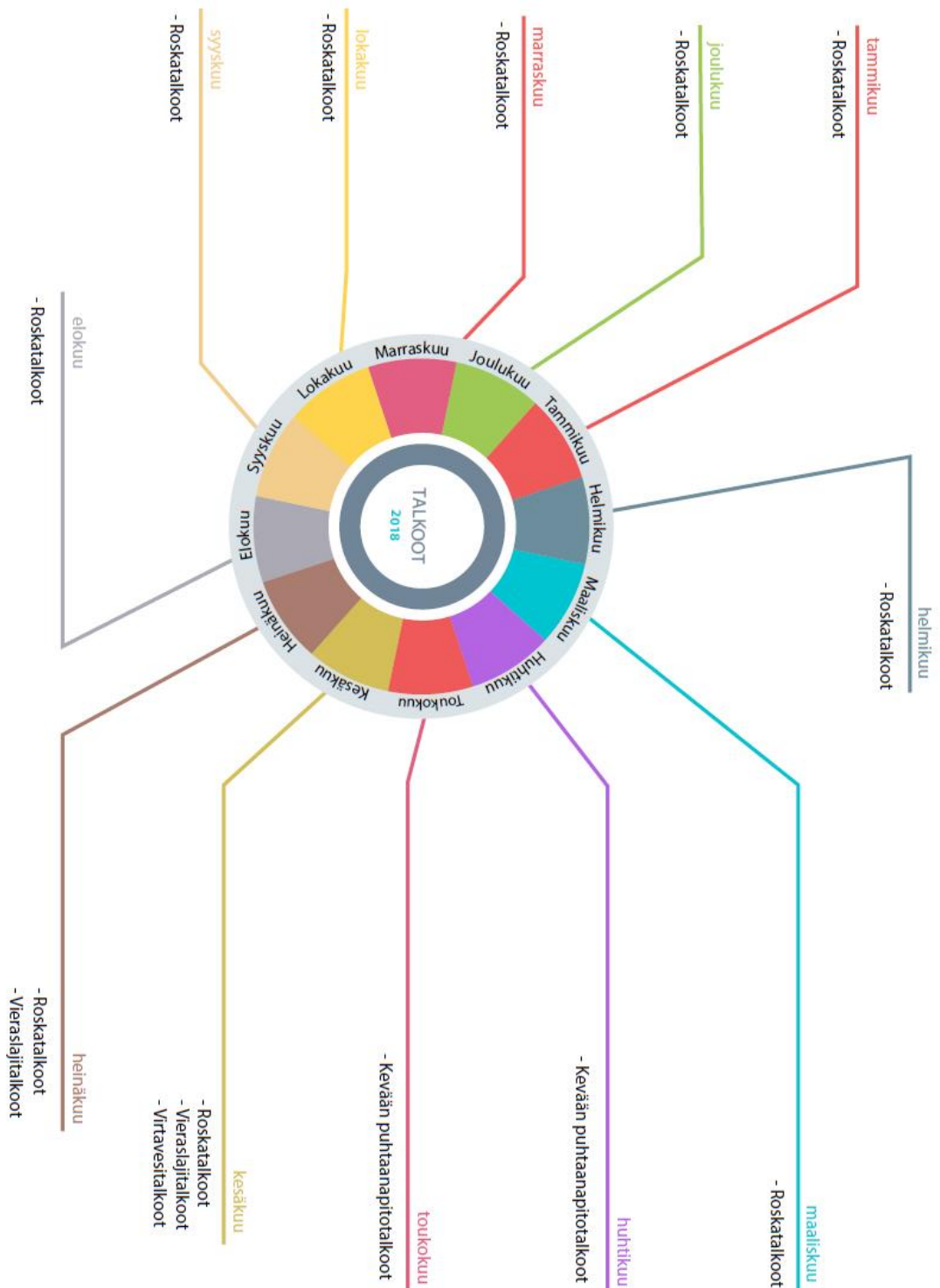

NYC Parks

New York

ESPOOSSA VUONNA 2018 JÄRJESTETTYJEN TALKOOTAPAHTUMIEN VUOSIKELLO

VAPAAEHTOISTYÖN TOIMINTAMALLIN ARVONTUOTTO

Taloudellinen arvo

Kaupunki: kustannussäästöjä kun saadaan kuntalaiset kiinnostumaan enemmän ympäristöstään ja osallistumaan ympäristöstä huolehtimiseen

Kolmas/ yksityinen sektori: Verourojen säästyminen toiminnan tehostumisen myötä

Toiminnallinen arvo

Kaupunki: Toiminta tehostuu tiiviin verkoston myötä, kuntalaisten osallistuminen lisää resursseja, ohjeistus selkeyttää

Kolmas/ yksityinen sektori: Pääsee itse vaikuttamaan omaan lähiympäristöönsä, yleiskunto ja terveys paranevat, ympäristötietous lisääntyy

Emotionaalinen arvo

Kaupunki: Ekosysteemi palvelujen tuottaminen, osallisuuden vahvistaminen

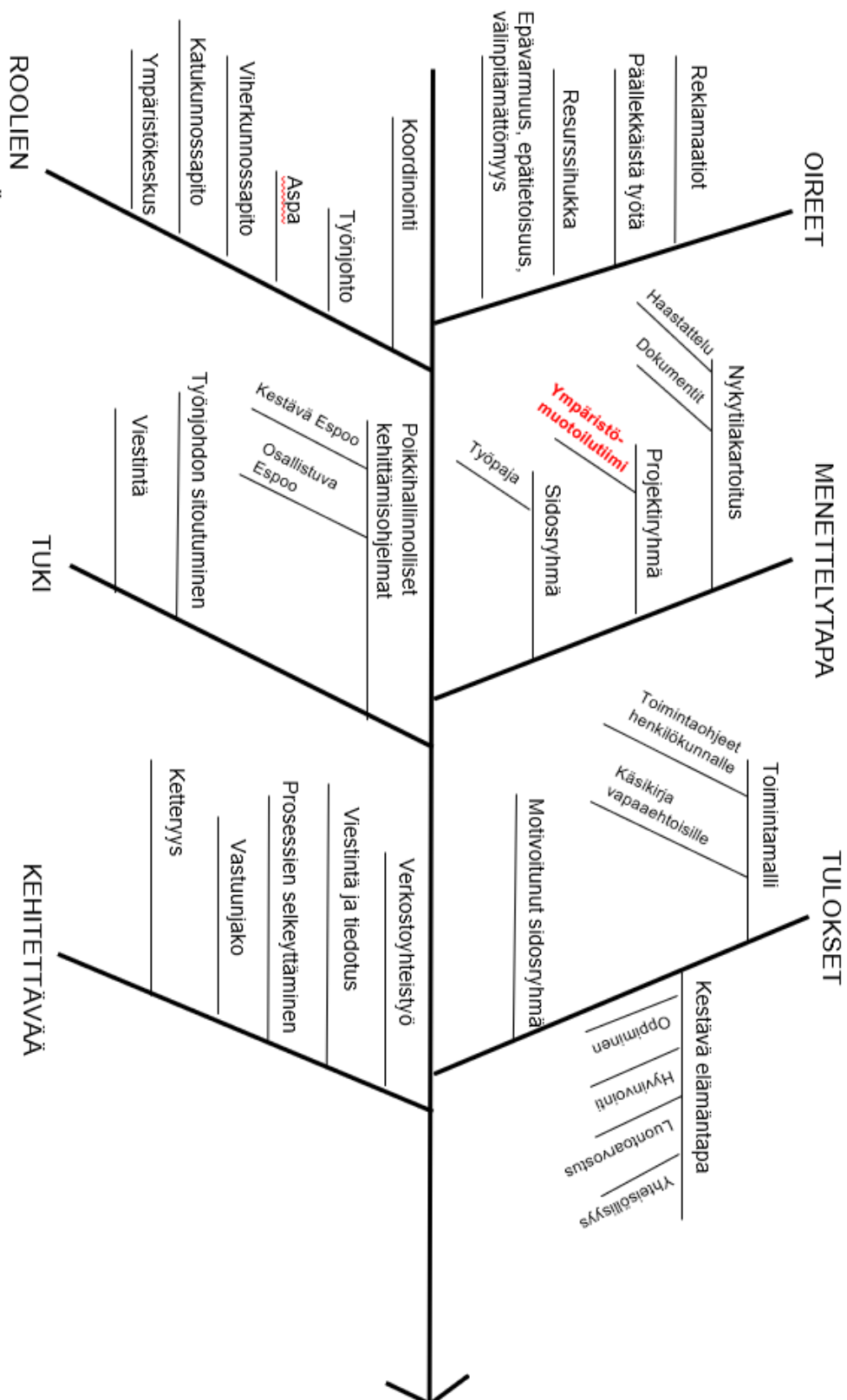
Kolmas/ yksityinen sektori: Luotettava toimija, joka välittää ja arvostaa talkoilijoita, luontoyhteys vahvistuu, ympäristötietous lisääntyy

Symbolinen arvo

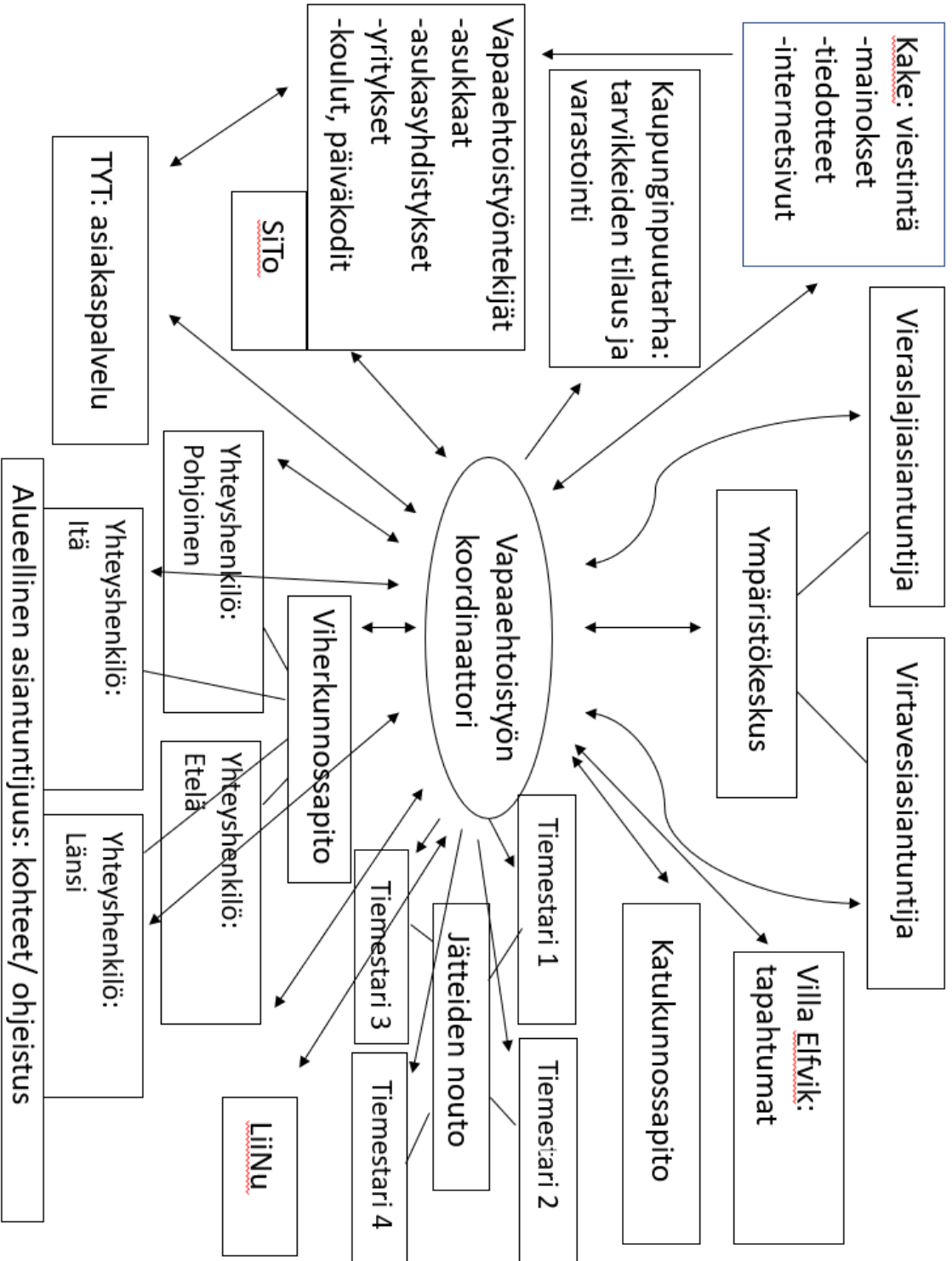
Kaupunki: Brändi vahvistuu

Kolmas/ yksityinen sektori: Omistajuus vahvistuu, osa kestävää kehitystä, hyvinvointi lisääntyy

PROJEKTISUUNNITELMA

VAPAAEHTOISTYÖN KOORDINAATTORIN SIDOSRYHMÄ

PROJEKTIRYHMÄN KOKOONPANO

Omistaja: Kestävä Espoo -kehittämishjelma

KUTSU VAPAAEHTOISTYÖN UUDET TOIMINTAMALLIT -TYÖPAJAAN

Tervetuloa kehittämään talkootoimintaa kutsuvierastilaisuuteemme 20.11.2018

17.00 Tilaisuus alkaa kahvitarjoilulla

17.20 Tervetulosanat ja alustus, vihertuotantopäällikkö Anne Mannermaa ja projektipäällikkö Sari Turkka

17.30 Työpajatyöskentelyä, Ympäristömuotoilun tiimi

18.30 Työpajojen esittely

19.30 Tilaisuus päättyy

**make
With
ESPOO**

Tilaisuuteen on tulossa laajasti eri sidosryhmien edustajia. Tämä on loistava mahdollisuus verkostoitua ja löytää uusia tapoja vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen.

Ilmoittautua voit 1.11. asti. Lähetämme ilmoittautuneille lisätietoa ennen tapahtumaa.

**KESTÄVÄ
TULEVAISUUS
alkaa
meistä**

VAPAAEHTOISTOIMINNAN TYÖPAJAAN KEHITETTY PELILLINEN TYÖKALU

Toiminnan kohde: **Tähän kuvataan kohde, jota konsepti koskee.**

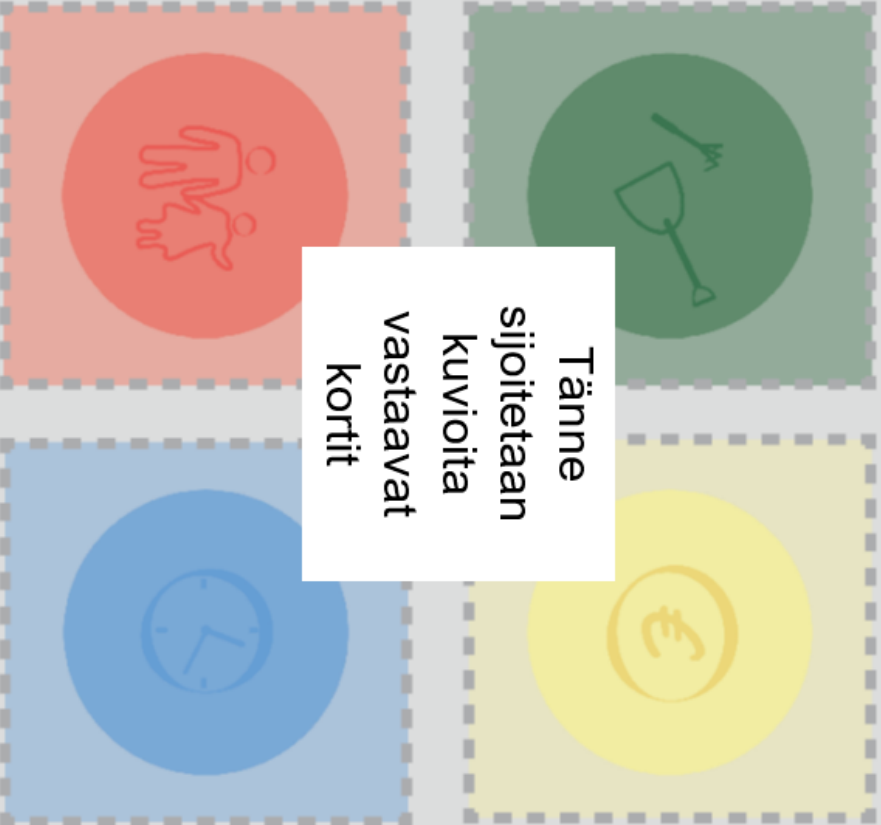
Esimerkiksi ranta-alue, patsas, vieraslajiesiintymä

Kuava toimintamalli ja kaupungin rooli siinä kunkin kortin osalta!

Tähän kirjoitetaan kuvaus toimintamallista ja siitä, miten sitä voisi kokeilla käytännössä. Kuvatkaa myös, millaista tukea ja yhteistyötä kaupungilta toivotaan sen toteuttamisessa.

Voitte kuvata konseptin korttien mukaista jakoa hyödyntäen tai vapaamuotoisesti 😊

Tänne sijoitetaan kuvioita vastaavat kortit

VAPAAEHTOISTYÖN KOKEILUT VUONNA 2019

Vapaaehtoistyön uudet toimintamallit kaupunkiympäristön hoidossa: konseptikokeilut 2019

1. Roskienkeruutalkoot Suvelassa: Yksityishenkilö + Plan International

Kokeillaan toimiiko puhtaanapitotalkoot luontokotouttamisen välineenä. Kokeilussa mukana Plan International ja paikallinen asukas.

Sidosryhmä: katukunnossapito, viherkunnossapito
Kohde: Suvelan alue
Ajankohta: Kevät/ 2019, puhtaanapitotalkoot
Talkooyhteyshenkilö: Pohjoinen viherkunnossapito
Huomio: Yhteistyö Plan + yksityishenkilö, Trapesa?
Luontokotouttamishankkeen jalkauttaminen Espoossa,
Toimenpiteet: Saatetaan yhteen

2. Koko Espoon talkoot: Soukka-seura

Soukka-seura haastaa muut kaupunginosayhdistykset mukaan puhtaanapitotalkoihin. Kaupunki tukee Soukka-seuraa sopivan ilmeen ja sanoman laatisemissa sekä viestinnän toteuttamisessa.

Sidosryhmä: viestintä, viherkunnossapito, katukunnossapito
Kohde: Oma asuinalue
Ajankohta: Syksy/ 2019, puhtaanapitotalkoot?
Talkooyhteyshenkilö: Urakka-alueen valvoja
Huomio: Koko Espoon laajuinen puhtaanapitotalkooaaste, jossa tänä vuonna soihdunkantajana Soukka-seura, vuosittain eri toimija jalustalle
Toimenpiteet: Soukka-seuraan yhteys ja ehdotus syksy ajankohdaksi, viestintämateriaalin tekeminen ja valmistelu, porkkanana näkyvyys ja esim. kukkasäpylit

3. Talkoiden koordinointi palkkiota vastaan

Kokeillaan saammeko talkooväkeä paremmin liikkeelle, jos vieraslajitalkoiden koordinoimista maksetaan palkkio paikalliselle toimijalle. Miten palkkion suuruus määritellään ja miten tulosta mitataan?

Lintuvaaran Omakotiyhdistys
Sidosryhmä:
Kohde: Lintuvaaran alue
Ajankohta: Kesä/ 2019
Talkooyhteyshenkilö: Itäinen viherkunnossapito
Huomio: Vieraslajien torjumisen koordinointi palkkioon perustuen
Toimenpiteet: Selvitetään palkkion maksuun liittyvät asiat, valmistellaan työsuorite ja mittaus, alue tulisi rajata

EHKÄ, Olarin Eräkotkat + Olari Seura ry
Sidosryhmä:
Kohde: Olarin alue
Ajankohta:
Talkooyhteyshenkilö: Eteläinen viherkunnossapito

Huomio: Roskaisuuden vähentäminen, projektin koordinointi palkkioon perustuen
Toimenpiteet: Selvitetään palkkion maksuun liittyvät asiat, valmistellaan työsuorite ja mittaus, alue tulisi rajata

4. Koulu kummina: Aarnivalkean koulu (+ Asukasyhdistys)

Mitä kaikkea koulu voi tehdä puistokummina? Kokeilussa laaditaan yhteiset pelisäännöt ja raamit puistokummitoiminnalle Aarnivalkean koulun kanssa. Kohteena toimii Silkkiniityn puisto.

Sidosryhmä: Viher- ja katukunnossapito, merkintäyksikkö
Kohde: Silkkiniityn puisto
Ajankohta: aloitus syksy/2019, kk jatkuva
Yhteyshenkilöt: Läntinen viherkunnossapito

Huomio: Kyltti (Me hoidamme tätä!), Puiston omaksi ottaminen
Toimenpide: Yhteinen tapaaminen, jossa laaditaan yhteistyön pelisäännöt.

5. Lupausenvuoren linnoitukset (suojelukohte): Laajalahti ry

Espoossa on useita hienoja linnoituksia, mutta niiden kunnossapitoon tarvittaisiin paikallista apua. Kokeilussa luodaan kunnossapito-ohjeet Lupausenvuoren linnoituksille, niin, että Laajalahti seura voi toteuttaa kohteessa kunnossapitotoimia itsenäisesti.

Sidosryhmä: Kaupunginmuseo, viher- ja katukunnossapito
Kohde: Lupausenvuoren suojelukohteen kunnossapito
Ajankohta: Riippuu suunnitelmasta, aloitus 4/ 2019, kerran vuodessa tehtävä
Talkooyhteyshenkilö: Eteläinen viherkunnossapito

Huomio: Laajalahti seura koordinoi
Toimenpiteet: Etsitään kohteen hoitosuunnitelma, pohditaan toimenpiteet sen mukaisesti toteutettaviksi

6. Lippupuisto: Jaakkimantien Omakotiyhdistys

Kokeillaan millä keinoilla voidaan tehdä näkyväksi ympäristön kehittämistoimia. Miten talkooyhteyshenkilö voi tukea olemassa olevaa aktiivisuutta.

Sidosryhmä: Viher- ja katukunnossapito (LuHo), ASPA/Meidän puisto! -sopimus
 Kohde: Lippupuisto
 Ajankohta: 2-4 kertaa vuodessa toteutettava, kevät/ 2019
 Talkooyhteyshenkilö: Eteläinen viherkunnossapito

Huomio: Mitä on saatavissa kaupungilta? Entäpä toimenpiteen jälkeen?
 Toimenpiteet: Meidän puisto -sopimuksen valmistelu yhdistyksen kanssa, avoimien kysymysten ratkaiseminen kaupungin asiantuntemuksella

7. Virtavesitalkoot: Vanttilan koulu (+Pro Espoonjoki ry)

Millainen on joki koulun talkoo- ja oppimiskohteena. Kokeilussa yhdistetään kaupungin asiantuntija ja koulun halu pitää lähiympäristössä kulkevaa jokea puhtaana.

Sidosryhmä: Ympäristökeskus, Virtavesien hoitoyhdistys, Pro Espoonjoki ry
 Kohde: Espoonjoki
 Ajankohta: syksy/ 2019, vuosittain jatkuva
 Talkooyhteyshenkilö: Läntinen viherkunnossapito

Huomio: YKEN asiantuntijat kouluun ja kokeilu tiedoksi heille
 Toimenpiteet: Ollaan yhteydessä virtavesienhoito yhdistykseen ja Pro Espoon joki ry, Kysellään kohdetta koulun läheisyydestä sekä sopivaa tekemistä kohteessa lapsille (12-15v.)

8. Espoonjoen siivous: Yksityishenkilö

Millaista tukea kaupunki voi antaa yksityishenkilölle, joka haluaa tehdä puhtaampaa ympäristöä. Kokeilussa kohteena on Espoojoki ja yhdistämme Virtavesien hoitoyhdistyksen ja Pro Espoonjoki ry:n sekä aktiivisen asukkaan. Kaupungin rooli on tässä yhteensaattaja.

Sidosryhmä: Virtavesienhoitoyhdistys, Pro Espoonjoki ry, Viher- ja katukunnossapito
 Kohde: Espoon keskuksen läheisyydessä, roskien siivous
 Ajankohta: aloitus kesä/2019, sulaan aikaan kuukausittain
 Talkooyhteyshenkilö: Pohjoinen viherkunnossapito

Huomio: Asukas kaipaisi venettä,
 Toimenpiteet: Kysellään kaupunkivenettä Espoonjoelle?, Vai toimisiko pitkävärtinen haavi?, Jani Lahdentausta: Millä virtavesihanke on kulkenut joella → pitkävärtiset koukut ja haavit, Ollaan yhteydessä pro Espoonjoki yhdistykseen

9. Hyvinvointia luonnosta: Veneilevä Espoo, SiistiBiitsi – Pidä Saaristo siistinä ry, Yksityishenkilöt, Otaniemiseura, Lions Club, Aalto Yliopisto

Kokeilussa yritetään innostaa kaikki rantaraitin varrella olevat asukkaat, yhdistykset ja yritykset mukaan tekemään siistimpiä rantoja Espooseen. Kaupunkina pyrimme löytämään resursseja ja tukea eri toimialoilta. Tausta innoittajana on Itämeri-päivä ja Siisti Biitsi tapahtuma.

Sidosryhmä: Viestintä, Viher- ja katukunnossapito, liikuntatoimi (merellinen), urakoitsija (VRJ), Rantaraitiprojekti (Lennart Petterson)

Kohde: Rantaraitti
 Ajankohta: Itämeri päivä
 Talkooyhteyshenkilö: Läntinen ja eteläinen viherkunnossapito, urakka-alueen valvoja

Huomio: Useamman toimijan projekti, Rantaraitin ehostamispäivä, Itämeri haaste!, Itämeri päivä Rantaraitin siivouspäivä. Mukaan haastaminen!
 Toimenpiteet: Viestinnän suunnittelu, haastaminen, yhdistäminen, Itämeri haasteeseen yhteys ja mukaan ottaminen (visu ja viestintä),

VIHERKUNNOSSAPIDON VAPAAEHTOISTYÖTÄ KAUPUNKIYMPÄRISTÖSSÄ -TYÖPAJAN
TULOKSET

		Pohjoinen n=18	Itä n=5	Etelä n=15	Länsi n=4	Luonnonhoito n=10	Kaupungin- puutarha n=14
1)	Roskien ke- rääminen	x	x	x	x	x	x
	Risujen ke- rääminen	x					
	Meidän Puisto				x		
	Kaupunkivil- jely			x	x		
	Vieraslajien torjunta	x	x	x	x		x
	Rikkaruoho- jen kitkemi- nen		x	x			
	Koira-ai- tausten sii- vous				x		
	Koirankak- katalkoot		x				x
	Lehtien ha- ravointi	x	x		x		x
	Puistokäytä- vien siistimi- nen		x		x		
	Tapahtumi- nen siivous (mm. Uuden Vuoden ra- ketit)	x					
	Kukkien is- tuttaminen	x					x
	Kukkasipu- leiden istut- taminen			x			x
	Puiden istut- taminen			x			
	Yrityksen tyhy-päivä puistossa		x				
	Rakenteiden maalaus (penkit)						x
	Koulujen metsäpäivät					x	
	Koululaisten puutarha- kerho						x
	Puuympy- röiden teko		x				
	Pensaiden leikkaus			x			
	Vesaikon raivaus			x			
	Puiden kaato					x	
	Kasvien lan- noitus		x				
	Kanttaus		x				

	Kuorikatteen levitys		x				
	Niittotal- koot		x	x		x	
	Lahopuuai- dan teko			x		x	x
	Heinätal- koot			x		x	
	Virtavesien kunnostus						
	Askartelu- materiaa- leista tiedot- taminen					x	x
2)	Roskien ke- rääminen (ympäri vuo- den)		x	x	x		
	Rikkaruoho- jen kitkentä	x	x	x	x		x
	Risujen ke- rääminen	x	x	x		x	
	Vesaikon raivaus		x			x	
	Siimaus		x				
	Virtavesien siivoaminen	x					x
	Vieraslajien torjunta	x		x		x	
	Istutustal- koot					x	
	Kasvien lan- noitus	x					
	Perenna- kummi		x				
	Puisto- kummi						x
	Kaupunkivil- jely						x
	Kesäkukkien hoito	x					
	Kukkasipu- lien istutus			x			
	Havujen ke- vätsoojaus			x			
	Ruohon leik- kaus			x			
	Koirapuis- ton siivoa- minen	x					x
	Koirankak- katalkoot	x		x	x	x	
	Omenapu- dokkaiden kerääminen	x					
	Tieosuustal- koot					x	
	Isot yritys- /yhteisötal- koot		x		x	x	x
	Ympäristö- työt ulko- maalaisille osana mat- kailua					x	
	Alikulkusil- tojen siivous	x					

	Sivuvirtojen hyödyntäminen ("toisen roska, toisen aarre")						x
	Kranssipaja						x
	Lähimetsän siivous	x			x	x	
	Marjojen kerääminen (esim. vanhuksille)					x	
	Niittyjen hoitaminen	x					
	Hulevesialueiden siistiminen	x					
	Suoja-aitojen purkua		x				
	Hiekanpoisto nurmikolta		x	x	x		
	Töhryjen poistoa		x				
	Rakenteiden kunnostaminen		x	x			
	Puutarha-/puisto-opastus			x			
	Majanrakennus			x			
	Liikkuva puutyöpaja			x			
	Lumen lapiointi				x		x
	Viestintä	x		x			x
3)	Lainattavia työvälineitä	x	x	x		x	x
	Hanskat vapaaehtoisille		x				
	Talkootarjoilut	x	x			x	x
	Vapaaehtoistyön koordinaattori	x	x	x	x	x	x
	Asukasyhteistyön henkilö joka piiriin		x		x		
	Kesätyöntekijöitä asukasyhteistyöhön (esim. talkoo-ohjaus, välineiden kuljetus)	x	x	x		x	x
	Rahaa		x	x		x	x
	Tietoa/ Koulutusta (vapaaehtoistyö, vieraslajit, kierrätys, ideoita)	x		x			x

	Talkoorekka tmv. kulje- tusväline						x
	Aikaa						x
	Lisämotivaa- tiota			x			x
	Viestintä- materiaalia	x	x	x			
	Palkitsemis- keinoja	x	x	x			
	Kunniakirja jokaiselle vapaaehtoi- selle		x				
	Vapaaeh- toistyönte- kijöitä						x

- 1) Minkälaisia vapaaehtoistöitä viherkunnossapitoalueellasi on tehty?
- 2) Minkälaisia vapaaehtoistöitä viherkunnossapitoalueellasi voisi tehdä
- 3) Tarvitaanko vapaaehtoistöiden järjestelyä varten jotain lisäresursseja?

Vapaaehtoistyö kaupunkiympäristössä: ohjeet työntekijöille

Tervetuloa!

Hienoa, että olet mukana tukemassa vapaaehtoistyötä Espoon kaupungilla. Arvostamme vapaaehtoisten työpanosta ja haluamme tukea heitä kaikin mahdollisin tavoin. Kaupungin työntekijöiden ja vapaaehtoisten välinen kumppanuus on yksi menestystekijöistämme kaupunkiorganisaationa.

Yhteisöllinen kaupunkikulttuuri ja ympäristön arvostaminen tukevat kestävästä kehitystä. Tämä on strategiaamme yksi keskeisistä tavoitteista. Haluamme olla kestävä kehitys edelläkävijä niin sosiaalisesti, ekologisesti kuin taloudellisesti. Tavoitteemme on olla hiilineutraali kaupunki vuoteen 2030 mennessä.

Vapaaehtoistyön tekeminen antaa oppimiskokemuksia ja arvokkaita elämyksiä niin vapaaehtoistyön tekijöille kuin heidän ohjaajilleen. Vapaaehtoisten johtaminen tuo sinulle mahtavien kokemusten lisäksi erilaisia haasteita ja tehtäviä työnkuvaasi. Asukasosallisuuden vahvistaminen auttaa meitä kasvamaan sosiaalisesti kestäväksi kaupungiksi. Yhdessä olemme enemmän.

Ennen kuin aloitat vapaaehtoisten kanssa työskentelyn, on sinun hyvä tutustua ainakin tässä ohjeistuksessa käsiteltyihin perusasioihin. Toivomme positiivisia kokemuksia ja antoisia kohtaamisia, niin sinulle kuin vapaaehtoisille.

Vapaaehtoiset kaupunkiympäristön hoidossa

Vapaaehtoistyöntekijät ovat motivoituneina ja valmiina tuleviin tehtäviin. Arvostamme heidän aikaansa ja työpanostaan. He tarvitsevat kuitenkin jonkun, joka opettaa ja ohjaa heitä töissään.

Vapaaehtoiset eivät korvaa palkattua henkilökuntaa. He tuovat meille lisäresurssin ja antavat mahdollisuuden saavuttaa jotain sellaista, johon emme muuten pystyisi.

Ilmoittautuminen

Vapaaehtoisia pyydetään täyttämään sähköinen lomake ennen vapaaehtoistöiden tekemistä. Lomakkeella voi ilmoittaa kertaluontoiset talkoot, pidempiaikaisen MeidänPuisto -kohteen tai liittyä vapaaehtoistyöntekijä -rekisteriin.

Vapaaehtoistyön koordinaattori ylläpitää ilmoittautumislinkkiä ja purkaa vastaukset. Tarvittaessa hän ottaa yhteyttä vapaaehtoistyöntekijään.

Vapaaehtoinen voi olla yhteydessä myös teknisen ja ympäristötoimen asiakaspalveluun, jonka kautta voidaan täyttää sähköinen lomake hänen puolestaan.

Vapaaehtoisen rooli

Vapaaehtoisen tehtävänä on edistää yleistä hyötyä Espoon kaupungin hallinnoimilla alueilla. Vapaaehtoistyö voi kohdistua viheralueisiin, metsiin, niittyihin, vesistöjen läheisyyteen ja katualueisiin.

Työ on aina vapaaehtoista, eikä siitä makseta palkkaa.

Vapaaehtoistyö on oikeus, jolla kansalainen voi vaikuttaa lähiympäristöönsä ja yhteiskunnan toimintaan.

Vapaaehtoisella on aina oikeus kieltäytyä työtehtävästä. Tehtävien kuuluu olla vapaaehtoiselle miellyttäviä.

Kaupungin työntekijän rooli

Kaupunkiorganisaation edustajana sinulla on velvollisuus neuvoa ja tukea vapaaehtoista.

Lainata työvälineitä (ei moottoroitujen) vapaaehtoisille.

Huolehtia jätteiden poiskuljetuksesta.

Sinulla on oikeus saada opastusta ja koulutusta vapaaehtoistyöntekijöiden ohjaamiseen.

Raportoi ongelmatilanteista aina vapaaehtoistyön koordinaattorille.

Vapaaehtoisten tehtävät

Vapaaehtoiset voivat osallistua monenlaisiin työtehtäviin kaupunkiympäristössä. Niitä ovat esimerkiksi

- puhtaanapito
- vieraslajien torjunta
- haravointi
- kitkeminen
- sipulikukkien istuttaminen
- kasvien istuttaminen
- kuorikatteen levittäminen
- avustaminen tapahtumissa
- lumien lapiointi

Vapaaehtoistyöntekijän ohjaaminen

Vapaaehtoistyöntekijät voivat ottaa sinuun yhteyttä puhelimitse virka-aikana tai muulloin sähköpostilla. Jos yhteydenotto vaatii henkilökohtaista tapaamista, voit sopia tapaamisen johonkin puistoon.

Muista, että vapaaehtoiset tekevät töitä ilman palkkaa, omasta halustaan. Myönteisellä asenteellasi ylläpidät vapaaehtoisen motivaatiota ja jaat positiivista mielikuvaa Espoon kaupungista.

Vapaaehtoisten työtehtävät riippuvat alueellisen ohjaajan työpanoksesta. Keskustele sopivista tehtävistä vihertyöpäällikön ja muiden alueen hoitajien kanssa. On kunkin alueen etu, että vapaaehtoisille löytyy sopivia työtehtäviä.

Voit ohjata saman alueen vapaaehtoisia liittymään yhteen ja työskentelemään ryhmänä. Tämä vahvistaa yhteisöllisyyttä, motivaation ylläpitämistä ja työkkin on usein tuloksellisempaa.

Kaupunkiorganisaation tuki

Vapaaehtoistyön koordinaattori

Koordinoi, ohjeistaa, viestii, mainostaa, vastaa tarvikehankinnoista (turvaliivit, roskapihdit, jätesäkit, pientyövälineet, mainos- ja markkinointimateriaali), päivittää internetsivut ja

vastaa kaupungin työntekijöiden ryhmätyötilan ylläpitämisestä, tekee yhteistyötä muiden pääkaupunkiseudun hallintokuntien vapaaehtoistyön koordinaattoreiden kanssa, vastaa toiminnan budjetoinnista

Viherkunnossapito: Alueelliset ohjaajat

Lähituki vapaaehtoiselle, perehdyttää, ohjeistaa, lainaa työkaluja

Katukunnossapito

Jätteiden nouto

Ympäristökeskus

Asiantuntijaohjausta/ -luentoja, viestintäyhteistyö

Liikunta- ja nuorisopalvelu

Viestintäyhteistyö, rantarattitapahtumat

Vammaispalvelut/ kuntoutuskeskukset/ työllisyyspalvelut

Työvoimaa

Museovirasto

Historiatietoa, asiantuntijaluentoja

Opetus- ja varhaiskasvatus

Työvoimaa, ympäristökasvatus

Teknisen ja ympäristötoimen asiakaspalvelu

Vastaa ja välittää kysymyksiä, auttaa sähköisen lomakkeen täyttämässä, rekisteröi MeidänPuisto -sopimukset

Yhteistiedot

Teknisen ja ympäristötoimen asiakaspalvelu

Vapaaehtoistyön koordinaattori

Olet meille tärkeä!

Tervetuloa vapaaehtoiseksi Espoon kaupunkiympäristöön. Työpanoksesi on meille tärkeä. Olet mukana arvokkaan viherympäristön hoitamisessa sekä kestäväen tulevaisuuden luomisessa. Kaupunkina haluamme tukea ja kannustaa mukaan vapaaehtoistoimintaan.

Viheralueet tuottavat ekosysteemipalveluja. Merkittävimpiä palveluja kaupunkilaisten näkökulmasta ovat virkistäytymis- ja hyvinvointipalvelut, mutta maailmanlaajuisesti merkittäviä palveluja ovat muun muassa hiilen sitominen ja varastointi. Viheralueet ja niistä huolehtiminen hillitsevät ilmastonmuutosta sekä lisäävät asuinalueen viihtyisyyttä.

Kaupungin strategia painottaa asukasosallisuutta ja kestävää kehitystä. Kestävä kaupunkirakenne syntyy asukkaita kuunnellen ja yhdessä tehden. Asukkaiden aktiivinen osallistuminen ja yhteistyö kumppaneiden kanssa auttavat kehittämään meidän kaupunkia nyt ja tulevaisuudessa.

Tämä käsikirjaa kertoo sinulle vapaaehtoistoiminnan käytännöstä ja organisoinnista kaupunkiympäristössä. Oppaasta voit hakea vinkkejä erilaisiin vapaaehtoistehtäviin. Jos mietit, onko ideasi toteuttamiskelpoinen, ota rohkeasti yhteyttä vapaaehtoistyön koordinaattoriimme.

Kuka voi toimia vapaaehtoisena

Vapaaehtoisena voi toimia kuka tahansa espoolainen tai lähialueella asuva, joka haluaa tehdä vapaaehtoistyötä Espoon kaupungin yleisillä alueilla.

Yhteisöt kuten asukasyhdistykset, yritykset, koulut, päiväkodit, urheiluseurat ja muut vastaavat voivat ilmoittautua mukaan ryhmänä, nimeten yhden ihmisen yhdyshenkilöksi.

Mitä vapaaehtoistyö kaupunkialueella tarkoittaa

Vapaaehtoistyön tulee kohdistua Espoon kaupungin yleisille alueille. Se on omasta tahdosta tapahtuvaa työtä, josta ei makseta palkkaa.

Miten ilmoittaudutaan mukaan

Ilmoittaudu mukaan sähköisellä lomakkeella

Lomakkeella voit ilmoittaa joko kertaluontoiset talkoot tai pitempiaikaisen vapaaehtoistyön kohteen. Voit myös ilmoittautua vapaaehtoistyöntekijöiden rekisteriin, jos sinulla ei ole mielessä valmista vapaaehtoistyön kohdetta. Tällöin vapaaehtoistyön koordinaattori ottaa sinuun yhteyttä, kun sopiva työ löytyy.

Ilmoittautumisen yhteydessä tietosi tallennetaan vapaaehtoistyöntekijä -rekisteriin. Tiedot tallennetaan yhteydenpitoa varten. Rekisteri on vain kaupungin sisäiseen käyttöön niille työntekijöille, jotka työnpuolesta tarvitsevat tietoja.

Voit ilmoittautua myös soittamalla teknisen ja ympäristötoimen asiakaspalveluun

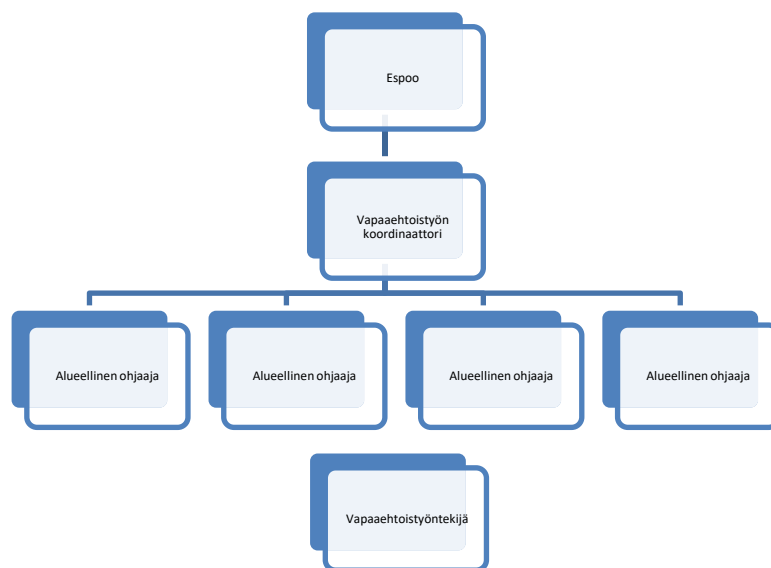
09 – 816 25 000

Käytännöstä toimintaan

Vapaaehtoistyö kaupunkiympäristössä voi olla jatkuvaa tai kertaluontoista. Työ on palkatonta, eikä siitä makseta muitaakaan kulukorvauksia. Työ on yleishyödyllistä toimintaa kaupungin hallinnoimilla alueilla.

Kaupungin vapaaehtoistyössä noudatetaan yleisiä vapaaehtoistoiminnan periaatteita, joita ovat tasa-arvoisuus, vastavuoroisuus, palkattomuus, ei-ammattimaisuus, luotettavuus, sitoutuminen, yhteistyö sekä oikeus tukeen ja ohjaukseen.

Apuna ja tukenasi toimii Espoon vapaaehtoistyön koordinaattori. Alueelliset ohjaajat ohjeistavat sinut työhön sekä lainaavat tarvittavia välineitä.

Yhteyshenkilöt

Vapaaehtoistyötoiminnan organisoinnista kaupunkiympäristössä vastaa Espoossa Tekninen ja ympäristötoimi.

Vapaaehtoistyön koordinaattori

Toimintaa koordinoi vapaaehtoistyön koordinaattori. Hänen tehtävänsä on kehittää toimintaa ja toimia vapaaehtoistyöntekijöiden sekä alueellisten ohjaajien apuna ja tukena.

Ilmoittautuessasi mukaan vapaaehtoistyöntekijöiden rekisteriin vapaaehtoistyön koordinaattori on sinuun yhteydessä sähköpostitse tai puhelimitse, kun sopiva vapaaehtoistyötehtävä löytyy.

Voit aina olla yhteydessä vapaaehtoistyön koordinaattoriin, jos sinulla on jotain kysyttävää vapaaehtoistyöstä. Yhteystiedot löydät tämän käsikirjan lopusta.

Alueelliset vapaaehtoistyön ohjaajat

Alueelliset vapaaehtoistyön ohjaajat ovat alueellisia asiantuntijoita. He työskentelevät Espoon kaupungin viherkunnossapitoyksiköissä, joita on yhteensä neljä sekä urakka-alueet. He osaavat kertoa tarkemmin alueelle tulevista

hoitotehtävistä sekä monimuotoisuuden huomioimisesta. He ohjeistavat sinut työtehtävään, lainaavat työvälineitä ja toimivat lähitukenasina.

Yhteystiedot saat sähköpostilla, kun olet ilmoittautunut vapaaehtoistyöntekijä -rekisteriin tai tehnyt MeidänPuisto -sopimuksen.

Missä ja milloin vapaaehtoistyötä tehdään

Vapaaehtoistyön tulee kohdistua Espoon kaupungin yleisille alueille, joita ovat puistot, katu- ja viheralueet, metsät, niityt ja vesistöjen läheiset alueet. Yksityiset pihat ja tontit, kuten taloyhtiöiden pihat, eivät kuulu kaupunkiympäristössä tehtävään vapaaehtoistyöhön.

Roskien keräämiseen voit valita minkä kohteen tahansa. Kadunvarsilla on noudatettava erityistä varovaisuutta ajoneuvo liikenteen takia. Jos haluat tehdä jotain muuta, esimerkiksi kitkeä rikkaruohoja, leikata pensaita tai hoitaa kesäkukkia, on työtehtävistä sovittava aina erikseen vapaaehtoistyön koordinaattorin tai alueellisen ohjaajan kanssa.

Vapaaehtoistyöntekijä saa itse valita työaikansa. Töitä voidaan tehdä niin arkisin kuin viikonloppuisinkin. Jos vapaaehtoistyön tekemiseen tarvitaan mukaan kaupungin henkilökuntaa, tehtävä suoritetaan virka-aikana: ma-pe klo 8-16 välillä tai pe klo 8-14 välillä.

Minkälaisia vapaaehtoistöitä voit tehdä

Helpoiten pääset alkuun esimerkiksi keräämällä roskia lähialueeltasi. Alla olevasta listasta näet esimerkkejä muista vapaaehtoistöistä kaupunkiympäristössä.

- Roskien kerääminen
- Vieraslajien torjuminen
- Rikkaruohojen kitkeminen
- Risujen kerääminen
- Pensaiden istuttaminen
- Kesäkukkien istuttaminen
- Kukkaspuleiden istuttaminen

Moottoroiduilla työkoneilla suoritettavat työt eivät ole mahdollisia.

Turvallisuus

Noudata vapaaehtoistyössä aina varovaisuutta niin, että et aiheuta vaaraa itsellesi tai muille. Käytä aina Make With Espoo -turvaliiviä, jotta muut tunnistavat sinut kaupungin vapaaehtoistyöntekijäksi. Liikenne- ja katualueilla työskennellessä turvaliivien käyttö on pakollista turvallisuuden takia.

Turvallisuussyistä vapaaehtoistyöntekijät eivät saa lainata kaupungilta moottoroituja työvälineitä. Poikkeuksena on omat työkalut, mutta niidenkin käytössä on pukeuduttava asianmukaisiin suojarusteisiin sekä sovittava työtehtävästä vapaaehtoistyön koordinaattorin tai alueellisen ohjaajan kanssa.

Vakuutukset ja korvausvelvollisuus

Kaikki rekisteröityneet vapaaehtoistyöntekijät ovat ryhmätapaturmavakuutettuja toimiessaan vapaaehtoistyötehtävissä kaupungin yleisillä alueilla. Vakuutus korvaa julkisen terveydenhuollon piirissä olevat sairaanhoitokulut kuten terveyskeskus-, poliklinikka- ja sairaalamaksut. Vakuutuksen perusteella korvataan myös lääkekulut ja matkakulut. Vakuutukseen ei sisälly vastuuvakuutusta eli se ei korvaa kolmannelle osapuolelle aiheutuneita vahinkoja.

Mikäli loukkaannut työskennellessäsi niin, että siitä aiheutuu terveydenhoitokuluja, ilmoita tapaturmasta välittömästi vapaaehtoistyön koordinaattorille. Hän lähettää sinulle korvaushakemuslomakkeen. Kulut maksetaan ensin itse ja korvausta haetaan kuitteja vastaan.

Oikeudet ja velvollisuudet

Vapaaehtoistyöntekijä ei ole vastuussa rikkoontuneista työvälineistä. Velvollisuutesi on kuitenkin ilmoittaa niistä.

Vapaaehtoisen ei kuulu huolehtia alueellisen hoitotason ylläpitämisestä. Työ on aina vapaaehtoista ja jokainen vapaaehtoinen toteuttaa työtä oman kykynsä mukaan.

Vapaaehtoistyön tukemisen jatkumiseksi toivomme vapaaehtoistyöntekijöiltä vuosittaisen raportin tehdyistä työtunneista. Työtuntien määrä ilmoitetaan lokakuun loppuun mennessä vapaaehtoistyön koordinaattorille tekstiviestillä tai sähköpostilla.

Kaikki jatkuvampaan vapaaehtoistyöhön (vähintään vuodeksi) sitoutuneet saavat käyttöönsä Make With Espoo -turvaliivit. Turvaliivien käyttö on aina suositeltavaa, mutta katualueella työskennellessä pakollista.

Vapaaehtoistyöntekijä sitoutuu toimimaan esimerkillisesti ja muita alueen käyttäjiä kunnioittaen. Vapaaehtoistyöstä saa kertoa kaikille kyselijöille ja toivottaa mukaan toimintaan.

Median haastatteluista tai muista mahdollisista esiintymisestä sovitaan etukäteen vapaaehtoistyön koordinaattorin kanssa.

Vapaaehtoistyöntekijät toimivat kaupungin yleisillä alueilla. Alueen on pysyttävä kaikkien käytettävissä.

Vapaaehtoisella on oikeus saada tukea ja neuvoa työn tekemiseen. Velvollisuutesi on noudattaa annettuja ohjeita ja sääntöjä.

Vapaaehtoistyöntekijän oikeus on saada mieluisaa työtä.

Mikäli päätät lopettaa vapaaehtoisena työskentelyn, toivomme sinun ilmoittavasi siitä vapaaehtoistyön koordinaattorille.

Hyvä tietää

Lähitukea ja perehdytystä vapaaehtoistyötehtäviin saat alueelliselta ohjaajaltasi. Voit myös aina olla yhteydessä vapaaehtoistyön koordinaattoriin.

Espoon kaupungin jokaisella viheralueella on oma hoitoluokansa. Vapaaehtoisen ei tarvitse noudattaa hoitoluokituksia. Viherkunnossapidon työntekijät ovat vastuussa siitä, että alue hoidetaan hoitoluokan vaatimalla tavalla.

Esitteet

Vapaaehtoistyön käsikirja on vapaasti ladattavissa kaupungin internet sivuilla pdf-versiona. Vapaaehtoistyöntekijät saavat halutessaan Vapaaehtoistyöntekijän käsikirjan painoversion Teknisen ja ympäristötoimen asiakaspalvelusta.

Vapaaehtoiset saavat jakaa käyntikortteja vapaaehtoistyöstä kiinnostuneille asukkaille. Käyntikortteja saat teknisen ja ympäristötoimen asiakaspalvelusta.

Kauden päätösjuhla

Espoon kaupunki haluaa kiittää kaikkia kaupunkiympäristössä toimivia vapaaehtoistyöntekijöitä. Kaupunki kutsuu kaikki työtuntinsa vapaaehtoistyön koordinaattorille raportoineet vapaaehtoiset mukaan marraskuussa pidettävään kauden päätösjuhlaan.

Yhteystiedot

Vapaaehtoistyön koordinaattori

Teknisen ja ympäristötoimen asiakaspalvelu